

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**BEHİÇ AK'IN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER
EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Sinan YENİAY

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Derya YILDIZ

Konya 2019

KONYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinan YENİAY
	Numarası	138303011005
	Ana Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

04/01/2019

Sinan YENİAY

KONYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinan YENİAY
	Numarası	138303011005
	Ana Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Derya YILDIZ
	Tezin Adı	Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi başlıklı bu çalışma 04/01/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Doç. Dr. Derya YILDIZ	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Dilek CERAN	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hatice YALÇIN	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinan YENİAY
	Numarası	138303011005
	Ana Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Derya YILDIZ
	Tezin Adı	Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

ÖZET

Bu çalışmada Behiç Ak'ın 2018 yılına kadar yayımlanmış hikâyelerindeki değerleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında “Behiç Ak'ın hikâyelerindeki değerler nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Yapılan bu çalışmada doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Behiç Ak'ın hikâyeleri, kitaplarının basıldığı yayınevinden temin edilmiştir. Daha sonra bu hikâyeler, ayrıntılı okunarak hikâyelerde yer alan değerler belirlenmiştir.

Araştırmanın sonucuna göre Behiç Ak'ın hikâyelerinde, alçak gönüllülük, arkadaşlık ve dostluk, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, kanaatkârlık, merhamet, paylaşmak, saygı, sevgi, tasarruf etme, teşekkür etme, ümit, vefa ve yardımseverlik değerlerine rastlanmıştır. En çok yer alan değer, sevgi değeri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Hikâye, Behiç Ak.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinan YENİAY
	Numarası	138303011005
	Ana Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Derya YILDIZ
	Tezin İngilizce Adı	The Investigation of Behic Ak's Stories in Terms of Values Education

SUMMARY

The aim of this study is to present the values of Behic Ak's stories published until 2018. "What are the values in Behic Ak's stories?" the answer to the question is sought.

In this research, document review technique was used. Behic Ak's stories are from the publishing house where his books are published. Later, detailed reading of these stories were read in detail and the values in the stories were determined.

According to the results of the research, Behic ak's stories have found the values of volunteerism, friendship and friendship, generosity, hard work, honesty, satisfaction, compassion, sharing, respect, love, saving, appreciation, hope, loyalty and charity. The most important value has been the value of love.

Key Words: Values, Values Education, Story, Behic Ak.

ÖN SÖZ

Bir toplum kendi kimliğini koruyabilmesi için değerlerini gelecek kuşaklara aktarmalıdır. Değerlerini gelecek kuşaklara aktaramayan toplumlar kimliğinden hızla uzaklaşacaklardır. Bu yüzden özellikle küçük yaştaki çocuklara değerler eğitimi verilmesi oldukça elzemdir.

Değerler eğitiminin ilk ve en önemli adresi hiç şüphesiz ailedir. Çocuk, öncelikle aileden aldığı değerler eğitimiyle bir temel edinecektir. Aileden sonra ise değerler eğitiminin verildiği diğer bir önemli kurum da okuldur.

Öğrencilere verilecek değerler eğitimi, birçok yolla kazandırılabilir. Ders kitabı içerisindeki metinlerle, okulda yapılacak etkinliklerle ve yarışmalarla öğrencilere değerler eğitimi verilebilir. Bunların yanında öğrencilere değerler eğitimi okutulacak kitaplarla da kazandırılabilir.

Akıcı üslubu, hayal gücünü besleyen anlatım gücü, samimi bir dille yazılan ve birçok dile çevrilen kitaplarıyla çağımızın önemli çocuk edebiyatı yazarlarından Behiç Ak'ın kitapları aynı zamanda değerler eğitimi konusunda da oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Bu çalışmada Behiç Ak'ın hikâye kitapları, içerdiği değerler bakımından incelenmiştir.

Çalışmamın bütün aşamasında bana destek olan ve yol gösteren çok değerli danışman hocam sayın Doç. Dr. Derya YILDIZ'a; çalışmam boyunca bana her türlü imkânı sağlayan değerli aileme ve kıymetli eşime çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	II
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	III
ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	V
ÖN SÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1. 1. Problem Durumu.....	4
1. 1.1. Problem Cümlesi.....	5
1. 2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
1. 3. Sınırlılıklar.....	6
1. 4. Varsayımlar.....	7
BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2. 1. Değerler Eğitimi.....	8
2. 1. 1. Değer Nedir?.....	8
2. 1. 2. Değerler Eğitimi.....	11
2. 1. 3. Değerler Eğitimiyle İlgili Yapılmış Bazı Çalışmalar.....	18
2. 2. Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi.....	20
2. 2. 1. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı.....	20
2. 2. 2. Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi.....	25
2. 3. Behiç Ak'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri.....	27
2. 4. Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Yaş Gruplarıyla İlişkisi.....	29
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	31
3. 1. Araştırmanın Modeli.....	31

3. 2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri.....	31
3. 3. Verilerin Toplanması.....	33
3. 4. Verilerin Çözümlemesi.....	33
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM.....	35
4. 1. Alçak gönüllülük.....	35
4. 2. Arkadaşlık ve dostluk.....	36
4. 3. Cömertlik.....	39
4. 4. Çalışkanlık.....	40
4. 5. Dürüstlük.....	42
4. 6. Kanaatkârlık.....	43
4. 7. Merhamet.....	43
4. 8. Paylaşmak.....	47
4. 9. Saygı.....	49
4. 10. Sevgi.....	51
4. 10. 1. Aile Sevgisi.....	52
4. 10. 2. Çocuk Sevgisi.....	54
4. 10. 3. Doğa Sevgisi.....	56
4. 10. 4. Hayvan Sevgisi.....	59
4. 10. 5. İnsan Sevgisi.....	63
4. 10. 6. Okuma Sevgisi.....	64
4. 11. Tasarruf etme.....	65
4. 12. Teşekkür etme.....	65
4. 13. Ümit.....	66
4. 14. Vefa.....	67
4. 15. Yardımseverlik.....	69

BÖLÜM V: SONUÇ.....	73
KAYNAKÇA.....	75
ÖZ GEÇMİŞ.....	83

BÖLÜM I: GİRİŞ

Eğitim öğretim, kişilere bilgi aktarmanın yanında onlara toplumun değer yargılarını da vermeyi amaçlar. Toplumun değer yargılarından arınmış bir eğitim öğretim yaşamı muhakkak ki eksik olacaktır. Bu yüzden okullarda aktarılan bilgilerle beraber değerler eğitimi de öğrencilere verilmelidir. Öğrenciler, değerler konusunda bilinçlendirilmelidir.

Geçmişte öğrenciler 7 yaşında okula başlarken günümüzde okul öncesi eğitimin de yaygınlaşmasıyla birlikte okula başlama yaşı 5'e düşmüştür. Bu durum okulda verilen değerler eğitimin önemini artırmıştır.

“Türkiye’de ana dili eğitimi ve öğretimi Türkçe dersleri ile yapılmaktadır. Bu bağlamda Türkçe derslerinde hem dil öğretimi yapılmakta hem de yeni nesillere değer aktarımı sağlanmaktadır. Ana dili öğretimi ve değerlerin aktarımında da metinler kullanılmaktadır. Dilin işlevlerinin tam olarak yerine gelebilmesi için dil öğretiminde kullanılan metinler titizlikle seçilmelidir” (Kuru, 2016: 1). Türkçe derslerinde işlenecek metinlerin seçimi iyi bir şekilde yapıldığı takdirde öğrenciye birçok yönden fayda sağlar. Hem dili kullanma becerisi gelişecek hem değerlerimizi özümseyecek hem de edebî dilin zevkine varacaktır.

Ulusoy (2007: 1), tarih boyunca insanların eğitime ve eğitilme işi ile hep karşı karşıya geldiklerini, bütün dönemlerde o devrin en iyi eğitimi verilmeye çalışıldığını söylemiştir. Eğitim ve öğretim esnasında amaçların başında bilgi kazandırmak, meslek edindirmek gelmişse de insan davranışlarının, karakterlerinin ve kişiliklerinin oluşturulması için de eğitim ve öğretimin etkili bir rol üstlendiğini ifade etmiştir. İnsanların hep bilgili, becerikli, eğitilmiş, kendini iyi yetiştirmiş insanları kabul ederken aynı zamanda bu insanların davranışlarını da kontrol ederek, inceleyerek onlarla olan veya olacak olan ilişkilerine yön verdiklerini dile getirmiştir. Eğitim ve öğretim salt bilgi vermek ve beceri kazandırmaktan ibaret değildir. Öğrencilerin manevi yanlarını geliştirmek onları sevgi, saygı, çalışkanlık, arkadaşlık, alçak gönüllülük, dürüstlük, paylaşma, ümit vb. değerlerle donatmak da eğitim ve öğretimin asli unsuru olmaktadır.

Globalleşme, insanların değerler üzerinde düşünmesine, incelemeler yapmasına ve değerler üzerinde tartışmalar yapılmasına sebep olmuştur. Toplumun önde gelen fikir insanları, değerler üzerinde daha fazla düşünmeye başlamıştır. Değerler eğitimi, modern çağın en önemli gereksinimlerinden biri haline gelmiştir.

“Geçmişten günümüze aktarılan değerlerin neler olduğu incelendikçe her zaman diliminde insanların bir takım değerler hususunda aynı fikirleri paylaştığı, aynı değerlere ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Adalet, güzel ahlâk, hoşgörü, sevgi, saygı gibi kavramların her biri hangi kaynaktan beslenirse beslensin, hangi dinin öğretisi olursa olsun insanlığın tabiatı itibarıyla arzu ettiği ahlaki ilkeler olmaya devam etmiştir. Bu değerlerin tespiti ve yeni nesillere aktarımı ise çağımızın içinde bulunduğu, çalışmamızda da değerler kaybı olarak ifade ettiğimiz ahlâk erozyonunun önüne geçmekte oldukça önemlidir. Değer kaybı karşısında edebi eserlerin yol gösterici ve etkileme gücü yüksek eserler olması, değerlerin aktarımında kılavuzluk etmesi, düşüncesinden hareketle onların keşfedilerek tarihin tozlu sayfalarından sıyrılmaları eğitim alanına gönül vermiş kişilerin bize göre vazifesi olmalıdır” (Zengin, 2017: 2).

Öğretmenler, eğitim öğretim sırasında yaptıklarıyla değerlerimizi yansıtmalıdır. Kitapta yer alan değerlerin kitap üzerinde kalmaması için öğretmenlerin bu değerleri uygulaması ve bu alanda öğrencilere öncülük etmesi gerekmektedir.

“Eğitim kavramı, eğitim bilimciler tarafından kasıtlı kültürlenme işi olarak tanımlanmaktadır. Toplumun yapısına, kültürel kodlarına uygun ve toplumu her yönüyle geleceğe taşıyacak bireyler yetiştirme, toplumun eğitim faaliyetlerinden beklentilerini oluşturmaktadır. İşte bu nedenle yukarıda bahsedilen tarihî, kültürel, edebî eserler ve şahsiyetler eğitim faaliyetlerine taşınmalı ve eğitim vasıtasıyla toplumun fertlerine tanıtılmalıdır ki; toplumda ortak bir düşünce ve hissiyat oluşturulabilsin” (Şahin, 2017: 3). Toplumda ortak bir düşüncenin ve hissiyatın oluşabilmesi için eğitimdeki tüm paydaşların görüş birliği içinde olup verilmek istenen değerleri eğitimdeki herkes sahiplenmelidir.

Şahin (2017: 1), Eğitimin insan kişiliğinin gelişimindeki fiziksel, duyuşsal, sosyal, ahlaki ve dini tüm boyutlarda bir gereksinim olduğunu şüphesiz kabul edilmesi gereken bir gerçek olduğunu söylemiştir. İyi bir sosyal yaşam için gerekli olan değerlerin topluma aşılmasında eğitimin öneminin yüksek olduğunu aktarmıştır.

Eğitimin ve öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülmediği yerlerde birçok aksaklık meydana gelecektir. Kişilere gerekli bilgi ve becerilerin iyi bir şekilde kazandırılmamasının yanı sıra değerler konusunda da birçok sıkıntı yaşanacaktır.

Şahin (2018: 4), asırların süzgecinden geçerek Anadolu’da yerleşen bu kapsamlı medeniyetin kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktarılması işleminde en önemli görev, eğitim sistemine ve kurumlarına düştüğünü dile getirmiştir. Toplumun yapısına, kültürel kodlarına uygun ve toplumu her yönüyle geleceğe taşıyacak bireyler yetiştirme, toplumun eğitim faaliyetlerinden beklentilerinin en mühim yönlerinden birini oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu önemli yönün, toplumu ayakta tutacak olan yön olduğunu, toplumun, değerleriyle var olduğunu belirtmiştir.

Eğitim – öğretim sürecinin en önemli yönlerinden biri de öğrencilerin okulda kazanacakları değerlerdir. Öğrencilerin sadece bilgi taşıyan bir varlık olmasını kimse istemez. Sevgi, saygı, yardımseverlik, arkadaşlık, umut etme, kanaatkârlık vb. değerleri benimsemeleri beklenir. Akademik olarak geliştirmeyi amaçladığımız öğrencilerimizi değerler yönüyle de yetiştirmeliyiz. Böylece istedik davranışları gerçekleştiren bireyler yetiştirebiliriz.

Aktürk (2012: 3), kişilerin güzel değerlere kendilerinin sahip olamayacağını onlara bu değerlerin öğretilmesi gerektiğini söylemiştir. Globalleşme ile birlikte teknolojinin sınırları kaldırdığını, teknoloji olarak geri kalmış toplumların ilerdeki toplumların etkisi altında kaldığını ve kendi değerlerini kaybetmeye başladıklarını belirtmiştir.

Ülkemizde de eğitim öğretim sürecinde öğrencilere değerler konusunda eğitim vermek geçmişten günümüze kadar önem teşkil etmiştir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun ikinci maddesi bu durumu ifade etmektedir:

Madde 2: Türk Millî Eğitiminin genel amacı Türk Milletinin bütün fertlerini

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan bu ifadelere baktığımızda Millî Eğitim Bakanlığının değerler eğitimine önem verdiğini görüyoruz.

1.1. Problem Durumu

Eğitim – öğretim aracılığıyla bireylere pozitif bilimlerinin öğretilmesinin yanı sıra onlara günlük yaşamlarında iyi bir birey olmaları için değerler konusunda eğitim vermek tüm toplumların ortak amacıdır. Bireylere verilecek değerler eğitimi sayesinde kişiler, toplumda işini iyi yapan, dürüst, ahlaklı, içinde bulunduğu toplumun gelenek ve göreneklerine sahip çıkan bireyler olacaktır. Bu yüzden pozitif bilimlerin yanında değerler eğitimi vermenin ehemmiyeti büyüktür.

Değerler eğitimi, toplumdaki bireylere birçok yolla verilebilir. Eğitim – öğretim sürecinde aktarılabileceği gibi kitle iletişim araçlarıyla, sinema, tiyatro gibi sanatlarla ya da yazarların kaleminden çıkan roman, hikâye, deneme gibi metin türleriyle toplumdaki bireylere ulaşılabilir ve değerler konusunda eğitim sağlanır.

Değerler eğitiminin kişilere küçük yaşlarda başlaması onlara daha çok tesir edecektir. Eğitim – öğretimin ayrılmaz bir parçası olan kitaplarla çocuk yaşta sezdirilecek değerler, onlara hayatları boyunca unutamayacağı bir etki yapacaktır. Bunun için de öğretmenlerin rol model olması gerekmektedir. Gordon, (2010: 352) öğretmenlerin model olmasını engelleyen en büyük engelin çifte standartlı davranmalarını olduğunu dile getirmiştir. Bu yüzden öğretmenlerin davranışları oldukça önemlidir.

“Değerler eğitimi ilk olarak ailede başlamakta ve milli eğitim ile devam etmektedir. Günümüzde okulun bilgi aktarımı yapmasından ziyade kazandırması gereken davranışlar açısından daha önemli olduğu herkes tarafından anlaşılmıştır. Bu sebeple kültürü aktif olarak yaşatan ve kültürün ana damarlarında biri olan âşıklar ve şairlerinin değerler eğitiminde yerini alması gerek eğitim ortamına gerekse sosyal hayata katkı sağlayacaktır” (Çibik, 2017: 1). Morgan (2011: 361), okul gibi kurumların toplumsallaşmanın öncel kaynaklarından olduğunu, toplum içinde yaşamı sürdürebilmek için temel becerilerinin kazandırılmasında çocukları yetiştirdiğini ifade etmiştir. Okulun, baskın değerleri aktardığını söylemiştir.

Bu çalışmada Behiç Ak’ın çocuk hikâyeleri değerler eğitimi kapsamında incelenmiştir. Ülkemizde çocuklar tarafından çok okunan bir yazar olan Behiç Ak’ın çok sevilmesi, kitaplarının farklı dillere çevrilmesi, birçok ödül alması yazarın hikâyelerini seçme sebeplerimizdendir. Yazarın çocuklar tarafından çok okunması, yazarın hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelenmesi gereğini ortaya koymuştur.

1.1.1. Problem Cümlesi

Behiç Ak’ın hikâyelerindeki değerler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Behiç Ak'ın Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı, Bilyeler, Gökdelen Giren Bulut, Benim Bir Karışım, Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor, Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor, Ben Ne Zaman Doğdum, Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor, Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Alaaddin'in Geveze Su Boruları, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Vapurları Seven Çocuk, Havva ile Kaplumbağa, Pat Karikatür Okulu, Galata'nın Tembel Martısı, Akvaryumdaki Tiyatro, Buzdolabındaki Köpek ve Geçmişe Tırmanan Merdiven hikâye kitaplarındaki değerler eğitimi ile ilgili unsurları incelemektir.

“Değerler eğitiminde başvurulan en önemli yöntemlerden biri de edebi eserlerdir. Edebi eserler çocuğu kendi dünyasına çekerek ona bir takım yaşam tecrübeleri sunar. Bu tecrübeler eğitim çağındaki çocuğa kendiliğinden bir takım değerleri aşılar. Eserdeki kahramanlar çocuk için rol model olur. İşte edebi eserler çocukların kendilerine rol model seçmelerinde bu kadar önemliyken eserlerin hangi değerleri içerdiği de önem konusu arz etmektedir” (Gümüş, 2017: 4).

Behiç Ak, çocuk edebiyatımızda önemli bir yere sahip olan yazarlarımızdan biridir. Yazdığı kitaplar onlarca baskı yapmakta ve binlerce çocuk tarafından okunmaktadır. Bu yüzden bu yazarın kitaplarını incelemek ve kitaplardaki değerler eğitimi ile ilgili unsurları belirlemek önem taşımaktadır.

1.3. Sınırlılıklar

Bu çalışma, Behiç AK'ın; Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı, Bilyeler, Gökdelen Giren Bulut, Benim Bir Karışım, Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor, Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor, Ben Ne Zaman Doğdum, Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor, Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Alaaddin'in Geveze Su Boruları, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Vapurları Seven Çocuk, Havva ile Kaplumbağa, Pat Karikatür Okulu, Galata'nın Tembel Martısı, Akvaryumdaki Tiyatro, Buzdolabındaki Köpek ve Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı 18 hikâye kitabı ile sınırlıdır. Bu hikâyelerde yer alan değerler eğitimi ile ilgili unsurlar incelenmiştir.

1.4. Varsayımlar

Behiç AK'ın; Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı, Bilyeler, Gökdelene Giren Bulut, Benim Bir Karışım, Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor, Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor, Ben Ne Zaman Doğdum, Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor, Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Alaaddin'in Geveze Su Boruları, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Vapurları Seven Çocuk, Havva ile Kaplumbağa, Pat Karikatür Okulu, Galata'nın Tembel Martısı, Akvaryumdaki Tiyatro, Buzdolabındaki Köpek ve Geçmişe Tırmanan Merdiven hikâye kitapları isimlerine ve konularında bakıldığında sevgi, saygı sorumluluk, doğruluk, dürüstlük, adalet, güven, öz güven, yardımseverlik, hoşgörü, alçakgönüllülük, sabır, çalışkanlık, duygudaşlık, kanaatkârlık gibi değerlere yer verildiği varsayılmaktadır.

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Değerler Eğitimi

2.1.1. Değer Nedir?

İçinde bulunduğumuz yüzyılda dünyamız birçok açıdan hızlı biçimde değişmektedir. Bu değişimi yakalamak ve kültürel açıdan çatışma yaşamamak için çocuklara değerlerin aktarılması gerekmektedir.

“Değerin ne olduğuna ilişkin kısa ve kolay bir yanıt vermek pek mümkün değildir. Bunun bazı nedenleri şunlar olabilir; Değer, yalnızca felsefe ya da eğitimde kullanılan bir kavram değildir. Daha pek çok alanda kullanılmaktadır ve birçok farklı alan için değişik anlamlara gelmektedir. Bu da değeri tartışmalı yapmaktadır. Bir diğer neden ise matematik, kimya, ekonomi vb. birçok disipline konu olan varlıklar arasındaki karşılaştırmalarda değer sözcüğünün benzer anlam içeriğiyle kullanımı olabilir. Ayrıca değer sözcük olarak gündelik dilde sıkça kullanılmakta, alet kutusundaki aletler gibi yerine göre farklı anlamlar taşıyacak biçimde kullanılmaktadır. Bu da anlamdaki belirsizliği artırmaktadır” (Çetin ve Balanuye, 2015: 195). Bu şekilde değerın birbirinden farklı disiplinlerde kullanılması, değer konusunda görüş birliğine varılamamasının en önemli nedenidir.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli unsurlardan biri de değer kavramıdır. “Canlılar âleminde hiçbir varlık utanç duyduğu için intihar etmez; hiçbir hayvan, bir bayrağı ele geçirmek, rütbe gösteren nişanlar kazanmak için hayatını tehlikeye atmaz; hayvanlar hiçbir zaman, sonucunda ödül olarak şan-şeref kazanmak için; kendini koruma içgüdü ve üreme içgüdüyle açıklanamayan kanlı mücadelelere girişmez” (Korlaelçi, 2005: 92).

İnsan, kendisini hayvandan ayırt eden insanlığını, sahip olduğu değerler ile gerçekleştirir ve ortaya koyar. İnsanı insan yapan sahip olduğu değerleridir. Reich’in (2014: 15), günümüzdeki karakter bilimi uzmanlarının dünyayı “değer” ve “karakter” üzerinden kavramaya çalıştıklarını söylemesi bu durumu göstermektedir.

“Değer, bir toplumun çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, temel ahlaki ilke ya da inançlar sistemidir. Milleti millet yapan ve onu diğer milletlerden ayıran unsurların başında o milletin sahip olduğu değerler gelir. Milletler, millet olma vasfını kaybetmemek için sahip oldukları değerleri bir sonraki nesle aktarma yoluna bakarlar. Bu aktarımı başaramadıkları takdirde kültürel yozlaşma dediğimiz milletin kendine ait toplumsal ve kültürel değerlerin yıpranması, önemini kaybetmesi süreci başlar. Kültürel değerleri yıpranmış veya yok olmuş bir milletin kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlaması ve sürdürmesi imkânsız hâle gelir” (Şener, 2013: 2501). Milleti millet yapan en önemli unsur değerleridir. Değerler olmadan milletin bir bütün olabilmesi mümkün değildir. Bu sebeple değerlerime olabildiğince çok sahip çıkmamız gerekir.

“Değer kavramı felsefe, psikoloji, sosyoloji basta olmak üzere; matematik, iktisat, dini bilimler ve tarih gibi birçok bilim alanında kullanılmaktadır. Sosyal bilimler açısından değerleri bu kadar değerli kılan insan davranışlarını ele alıyor ve yorumluyor olmasıdır. Gün içinde gazetelerde, televizyonlarda vb. yerlerde yapılan konuşmalarda, programlarda mutlaka değerlerden ve değerleri içeren konulardan bahsedilmektedir” (Ulusoy, 2007: 23).

Birçok farklı disiplinde ve eğitimimizde sıkça rastladığımız değer tanımıyla ilgili ifade edilenlerden bazıları şunlardır:

Değer kavramı, sözlükte, “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 607) olarak tanımlanmıştır. Değer, Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te ise “Bir şey veya kimsenin taşıdığı yüksek manevi vasıf, meziyet, kıymetli nitelik.” (Ayverdi, 2011: 260) olarak tanımlanmıştır. Sözlükteki bu tanımlara baktığımızda değer hayatımız ve eğitimimiz için ne kadar çok önemli olduğunu anlayabiliriz.

“Değer kavramı; hem bireylerin hem de toplumların varlıklarını devam ettirmelerini sağlayan ve birlikte hareket edebilmek amacıyla toplumsal olarak doğru kabul ettikleri, uygulanmasını istedikleri kıymetler olarak tanımlanabilmektedir. Bir başka ifade ile toplumu oluşturan bireylere; iyi - kötü, doğru - yanlış, güzel - çirkin

vb. uyulması veya uzak durulması gereken hareket tarzlarını belirleyen, zamana göre yenilenmesi ya da farklı yargılara bürünmesi gereken yol göstericilerdir. Çünkü değerler her zaman aynı kalmazlar ve yaşam boyunca farklı medeniyetlerle birlikte ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilirler” (Küçük, 2016: 280). Bu değişimler elbette ki çok keskin ve aniden olmaz. Zamanla değişirler ve bazı değerlerde hemen hemen hiç değişme olmaz. Aile sevgisi, çocuk sevgisi, dürüstlük, saygı, yardımseverlik, paylaşma vb. değerlerde değişim oldukça azdır.

Ulusoy ve Dilmaç (2012: 16), değeri “İnsanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünü.” olarak tanımlamışlardır. Bu tanıma da baktığımızda değerın insanı diğer canlılardan ayıran önemli bir özellik olduğunu görüyoruz.

Aksoy (2015: 10), ise değeri şöyle tanımlar: “İsteyen, ihtiyaç duyan, kendisini koruyan ve amacı olan bir varlık olarak insan, hayatının anlamı ve günlük yaşantısının gidişatı ile ilgili farklı seçeneklerden sık sık seçim yapmak zorunda kalır. İşte bu seçimlerinde insana yol gösteren, karar verdiren soyut ya da somut ilke, inanç ve varlıklardan her birine değer (kıymet) denir.”

İnsan, yaşamının her anında hemen hemen anında değere ihtiyaç duyacaktır. İnsanın doğar doğmaz kendisini anne kucağında bulması annesinin sevgisinin sevgisini sezmesi, insanın değerle doğduğunu hatta anne karnında bile anne sevgisini hissettiğini ve sevgiyle anne karnında tanıştığını söyleyebiliriz. Bu yüzden insanın değerle ilişkisi oldukça önemlidir.

Dilmaç (1999: 13), değer kavramını şöyle açıklamaktadır: “Değerler, insanların tutum ve davranışlarını etkiler; tutum ve davranışları belirleme, biçimlendirme ve yönlendirmede önemli rol oynarlar. Bireylerin önemli problemlerini ve kişinin benimsedikleri değerler hakkında güvenilir bilgileri dikkate almadan anlamak, değerlendirmek ve yorumlamak zordur. Bireylerin, grupların ve çeşitli kültürlerin değerleri hakkında bilgi edinerek, onların tutum ve davranışlarını büyük ölçüde önceden kestirebiliriz.” değerın insan davranışlarına etkisi fazladır. Küçüklüğünden

itibaren değerler eğitimi almış bir bireyle değerlere uzak kalmış birey her ortamda ayırt edilebilecektir. Fitcher (2001: 143), tarafından, değerlerin kültür ve topluma mânâ ve önem veren ölçütler oldukları ifade edilmiştir.

“Değerin toplum üzerinden etkisi çok büyüktür. Bu kadar önemli olan bir kavramın eğitimi de büyük önem arz etmektedir. Değer eğitimi, toplumda aile ortamı, dini kurumlar ve okullar aracılığıyla verilmektedir. En etkili değer eğitimi ve öğretimi ise okullarda verilmektedir. Çünkü okullarda verilen eğitim planlı ve programlıdır. Planlı ve programlı yürütülen etkinlikler aracılığıyla değerler çocuklara istendik yönde kazandırılabilir” (Kuru, 2016: 48).

2.1.2. Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, son yıllarda ülkemizde oldukça üzerinde durulan bir kavramdır. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda değerler eğitimine yönelik birçok etkinlik yapılmaktadır. Bakanlığın dışında, belediyeler, dernekler, vakıflar birçok resmi ve özel kuruluş da çocuklarda ve gençlerde değer bilinci gelişmesi için değerler eğitimi konusunda etkinlikler ve çalışmalar yapmaktadır. Çocukların ve gençlerin değerlerimiz konusunda bilinçlenmesi herkes tarafından önemsenen bir konu olmuştur.

“Günümüz dünyasında birçok teknolojik gelişmeler beraberinde hızlı bir değişimi getirmektedir. Teknolojide meydana gelen gelişmeler medeniyette de yeni problemleri beraberinde getirmektedir. Bu problemler insanlara değerler eğitiminin önemini yeniden hatırlatmıştır. Buradan hareketle değer eğitiminin günümüze kadar hangi yollardan geçtiğinin vurgulanması, değer eğitiminin öneminin anlaşılması konusunda bize yol göstermektedir” (Uzunöz, Aktepe ve Köybaşı, 2018: 607). Öğrencilere değerler eğitimini her alanda vermemizdeki amaç değerlerimizi teknolojinin getireceği etkilere karşı korumaktır.

Günümüzde teknolojinin ilerlemesini değerler eğitimi açısından bir sorun değil de bir avantaj olarak görebilsek durumu lehimize çevirebiliriz. Sosyal medyada çokça yer alan sevgi ve saygı ile ilgili videoları ve EBA'daki değerlerle ilgili içerikleri öğrencilerle paylaşarak teknolojiyi doğru yönde kullanabiliriz.

Cihan (2014: 430), çağımızda değerlerin farklı şekillerde tanımlandığını birçok farklı görüşün olduğunu belirtmiştir.

Meydan (2014: 130), değerlerin ve şahsiyetin farklı kavramlar olduğunu dile getirmiştir. Bir kişiyi eğitmenin birçok etkenin bir araya gelmesiyle olabileceğini belirtmiştir.

Değerler eğitiminde başarıya ulaşmanın bir şartı da değerleri sevdirmektir. Bir değeri sevmeyen ya da sevemeyen bir kimse onu benimseyip uygulayamaz. Örneğin yardımseverlik değerini benimsetmek istiyorsak öncelikli olarak yapacağımız uygulamalarla o değeri sevdirmeliyiz.

“Değerler eğitimi, son yılların en popüler eğitim konuları arasındadır. Özellikle ilkokul ve ortaokul ders programlarında değerler eğitimi konusu ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu değerlerden bazıları saygı, sevgi, hoşgörü, dürüstlük, sorumluluk, barış, merhamet gibi değerlerdir. Günümüzde değerlere ve değerler eğitimine verilen önem gittikçe artmaktadır. Bunun sebebi bu değerlere olan ihtiyacın her geçen gün artması, toplumdaki bazı değerlerin azalması olabilir. “Ağaç yaş iken eğilir.” atasözünden yola çıkarak bu değerlerin küçük yaşlarda öğrencilere kazandırılması toplum açısından faydalı olabilir” (Kıral ve Başdağ, 2017: 81). Küçük yaşlarda kazandırılmayan bir değerın ilerleyen yaşlarda kazanılması oldukça güç olacaktır.

“Değerler eğitiminin tekrar gündeme gelişinde, çocuk ve gençlerde görülen ahlaki problemler de etkili olmuştur. Madde bağımlılığı, sigara ve uyuşturucu kullanımı, şiddet olayları, hırsızlık, nezaketsizlik ve cinsel problemler gibi çeşitli nedenler değerler eğitimine duyulan ihtiyacı gözler önüne serer” (İpek, 2017: 67). Bu görülen ahlaki sorunların en aza indirilmesi için toplum olarak her bir taraftan çocuklarımıza ve gençlerimize değerler konusunda eğitim veriyoruz.

“Yeni nesillerin evrensel ve toplumsal değerlerden uzak bir yaşam sürmeye başladığına, bunun sonucu olarak birtakım sorunlar ortaya çıktığına ilişkin hoşnutsuzluklar değişik sebeplerle gündeme gelmektedir. Evrensel değerlere, bununla beraber kendi değerlerine de yabancılaşan bir kuşağın oluşumunu önlemek amacıyla hem dünyada hem de ülkemizde özellikle sosyal bilimler alanında çalışmalar

yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmaların amacı, çocuklarımıza daha yaşanabilir bir dünya bırakmaktır” (Atalay, 2017: 6).

Aktürk (2012: 14), “Kişilere verilecek değerler eğitiminin ailede başladığını ama günümüzdeki aile hayatındaki yozlaşmanın ve boşanmaların çocuğun değer eğitimi olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bu durumda kitapların ve edebiyatın değerler eğitiminde etkili olabileceğini anlatmıştır.

Kitaplar, insanları etkilediğinden güzel değerleri anlatan bir kitabı okuyan kişi o kitabın herhangi bir yanlığını da görmediği için o kitaptan etkilenecek ve o değeri hayatında uygulamaya başlayacaktır. Belki en yakınlarında bile bulamadığı sevgiyi, saygıyı, umudu, yardımlaşmayı, dostluğu o kitapta bulacak ve hayatına öyle verecektir.

“Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bu durumun aile yapısına olumsuz yansımaları olmuş, ergenlik çağındaki gençler yalnızlık içinde kalmıştır. Televizyon, radyo, bilgisayar ve internet, giderek evdeki konuşma ve paylaşım ortamını kaldırmıştır. Artık evler, herkesin kendi algısına, kendi değerlendirmesine dayalı tekil uğraşların yapıldığı yerler halindedir. Ailede meydana gelen boşluklar okula sorun olarak yansıyabilmektedir. İnternet ortamında çok kültürlü bir dünya ile tanışan genç ailede ve okulda değerler eğitimi almamış ise ciddi sıkıntılara maruz kalabilmektedir. İçine düştüğü yalnızlık hali gayesiz bir kişiliğin oluşmasına neden olmaktadır” (Zengin, 2017: 41 – 42). Tüm bu olanlara müdahale edebilecek en etkili şeylerden biri de hiç şüphesiz değerlerle bezenmiş kitaplardır.

“Aileden sonra çocuğun toplumsallaşmasında etkili olan bir diğer kurum ise “okul” dur. Okul yaşamının başlamasıyla birlikte çocuklar, arkadaş ve öğretmenlerden oluşan yeni bir çevreye adım atmaktadırlar. Okul ortamı, çocuklara akademik öğretilerin yanı sıra duygusal ve toplumsal gelişimler kaydettikleri yeni bir çevre sunmaktadır. Okulda arkadaşları, öğretmenleri ve diğer yetişkinlerle etkileşime giren çocukların davranış biçimleri gelişmekte ve toplumsallaşmaları artmaktadır. Okul, çocuklara insanlarla nasıl iletişim kuracaklarını öğrendikleri, insanların

kendilerinden hangi davranışları beklediklerine ilişkin düşünce geliştirecekleri bir ortam sağlamaktadır” (İlgar ve İlgar Coşgun, 2018: 43).

“Değerler, kişiler arası etkileşimden, aileden ve diğer toplumsal etkilerden denenerek ve gözlemlenerek öğrenilir. Bu yüzden değerlerin açık bir şekilde metodolojik ve kasıtlı bir biçimde öğretilmesi gerekir. Bu gereklilik okullarda, sınıf ortamında değerler eğitiminin yapılmasını zorunlu kılmıştır” (Şahin, 2017: 82). Bu yüzden okullarımızda planlı bir şekilde değerler eğitimi verilmektedir. Bu eğitimi destekleyen önemli unsurlardan biri de kitaplardır.

“İnsanların duygu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgili olan değerler eğitiminin verilebileceği en uygun dönem çocukluk dönemidir. Çocuk edebiyatı amaç ve kapsam olarak çocukların bütün çocukluk dönemlerini içine alan, onların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce, yetenek, zevk ve duyarlılıklarına katkıda bulunan bir yazma sürecidir. Çocukluk dönemi kişiliğin oluşma aşaması olduğu için çocuk edebiyatı eserlerinin bu dönemin bütün özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Bu bakımdan çocuk edebiyatı yazar ve şairleri eserlerini meydana getirirken seçtikleri türün özelliklerine bağlı kalarak içeriği de çocukların hayal ve düşünce dünyasını geliştirecek biçimde hazırlamak durumundadırlar” (Yıldız Çintaş, 2011: 205). Bu şekilde hazırlanmayan kitaplar çocukları yeteri kadar etkileyemez ki çocuklar da bu tür kitapları okumayı da tercih etmez.

İpek (2017: 67), ailenin değerler eğitimindeki rolünü şöyle açıklamıştır: “Bireyin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu ilk kurum olan ailedir. Küçük yaşlarda kişilik gelişiminin önemli bir bölümünün tamamlandığı göz önüne alınırsa, aile kurumu çocuğa değer kazandırılmasında hayati bir role sahiptir. Aile içerisinde verilen değerler eğitimi, bireyin kişiliğinin oluşmasında en belirleyici görevi üstlenmektedir. Ailelerin bu süreçte bilinçli olması, çocuklarının değer kazanma adımlarını doğrudan etkiler. Değerler eğitimi ile doğrudan ilgili bir diğer kurum da okuldur. Aileler, okul seçiminde öğretim faaliyetleri kadar, öğrencinin duyuşsal özelliklerini ve ahlak gelişimi destekleyen faaliyetlere de dikkat etmelidir.”

Okullarda öğretmenlerin aktaracağı değerler eğitimi oldukça önem kazanmıştır. Öğretmenler, okullarda gerek rol model olarak gerekse kitaplar aracılığıyla değerlerimizi kavratmalıdır.

“Küçük yaşlardan itibaren içselleştirilen ve davranış haline dönüşen değerler; insanı olgunlaştırır ve toplumda örnek gösterilen bir fert haline gelmeyi sağlar. Böyle bir ruh haline sahip kişi sadece kendi menfaatini düşünmekle de kalmaz başkalarının iyiliği için de çabalar. Böyle örnek fertlerin yetişmesi, değerler eğitimi ile mümkündür ve değerler eğitimi önce ailede başlayıp daha sonra örgün eğitim kurumları olan okullarda devam etmektedir” (Demirci, 2016: 9).

Kişilere kazandırılacak olan davranışlar hiç şüphesiz küçük yaşlarda kazandırılmalıdır. Küçük yaşlarda kazandırılmayan bilgi, beceri ve değerlerin sonraki yıllarda kazandırılması oldukça güç olacaktır. Bu yüzden ilköğretim ve ortaokul çağındaki çocuklara değerlerin kazandırılması ciddi mânâda ehemmiyet arz etmektedir.

“Değerler kalıtsal olmayıp çevreden öğrenme sonucu birey tarafından edinilir. Değer oluşumu çocuklukta başlar. Ortak değerlerin oluşumunda bireyin sosyoekonomik düzeyi çok önemli rol oynamaktadır. Bireyler içinde bulunduğu ortamın özelliklerine uygun değerler geliştirir. Toplumsal yapı değiştiğinde değer sistemleri de değişerek yeni yapıya ayak uydurur. Toplumdaki sanayileşme ve ekonomik gelişmeler sonucunda değerler gelişmekte, eski değerler yeniden yorumlanmakta, değer sistemindeki hiyerarşi değişmektedir. Kimi değerler hızlı değişirken kimi değerler de değişime direnir. Din ve aile kurumlarına ait değerlerdeki değişimler diğer değerlere oranla daha yavaş olmaktadır” (Akbaş, 2004: 47).

Şahin (2017: 373), bilim adamlarınca üzerinde önemle durulan bir alan olarak karşımıza çıkan değer ve değer eğitimi konularının, özellikle günümüz dünyasında, yeni nesillerin, ait oldukları toplumun ve dünyanın değerlerinden yoksun bir şekilde büyümeleri ve erdemsiz bir kişiliğe sahip bireyler olarak yetişmeleri sebebiyle çok daha ciddi bir şekilde araştırılması ve incelenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bozkurt (2017: 37), değerler eğitiminin temel amacının insanların iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kavramları öğrenmesini ve bu kavramlar arasında doğru tercihlerde bulunabilmesini sağlamak olduğunu belirtmiştir. 21. yüzyıl dünyasında yaşanan sıkıntıların değerler eğitiminin önemini ortaya çıkardığını ve dünya ülkelerinde değerler eğitimine başlandığını dile getirmiştir.

Çağımızda büyük bir teknolojik kuşatma artarak devam etmektedir. Yıllar önce olmayan teknolojik aletler, gelişmeler toplumsal hayatımıza tesir etmiştir. Teknolojik gelişmeler, binlerce kişiyi etkisi altına almıştır. Bunların etkilerinin ne olacağını düşünmeden bu aletlerin karşısında çocuklarımız saatlerini geçiriyor. Bu durum da çocuklarda ve gençlerde değer kaybına yol açabiliyor.

“Çocuklara ve gençlere bilgi, beceri, meslek edindirmenin yanı sıra ‘iyi insan’ olmanın yolları da öğretilmelidir. Değerler eğitimi, toplumun huzur ve mutluluğunda, birlik ve bütünlüğünde önemli bir yer tutar. İnsanların iyiye, doğruya ve güzele yönelmesinde değerler eğitimi hayati bir önem taşımaktadır. Aile içi ilişkilerde, küçük-büyük ilişkilerinde, işçi-işveren, öğretmen-öğrenci, arkadaşlık-dostluk, hatta tartışma, çatışma ve düşmanlıkta bile bir değerler manzumesine ihtiyacımız bulunmaktadır. Millet olabilmeyi, birbirini anlayıp, empati kurabilmeyi sağlayan temel faktör ortaklaşa paylaşılan değerler manzumesidir. Bir toplumun devamında olduğu kadar gelişmesinde de, milli, ahlaki değerlerinin yeni nesillere iyi bir şekilde aktarılması belirleyicidir. Gerçekten de bir milleti millet yapan nedir? Örneğin bir Amerikalıyı bir Almandan ya da bir Yunan’ı bir Türk’ten ayıran nedir? Kullandığı arabalar, evler ya da tükettiği diğer ürünler midir? Elbette ki sahip oldukları değerlerdir. Türk milletinin İstiklal Marşı’nı veya İstiklal Marşı’ndaki değerleri elinden alırsanız geriye ne kalır mesela?” (Şener, 2013: 2505 – 2506).

Günümüzdeki çocuklarda kavga, şiddet, zararlı alışkanlık vb. unsurların arttığı gözlemlenmektedir. Böyle bir durumun ortaya çıkmasına birçok faktör sebep olmuştur. Şu anda önemli olan bunları azaltmak için çabalamak ve değerlerimizi her an her yerde çocuklara benimsetmeye çalışmak olmalıdır. Günümüzde insanların birbirine ve diğer canlılara olan sevgisinin ve saygısının azaldığını düşünürsek çocuklarımıza ve öğrencilerimize sevginin ve saygının önemini rol model olarak

anlatmalıyız. Onlara sevgi ve saygının ehemmiyetini ortaya koyan edebî kitaplar okutmalıyız. Onlardan önce de kendimiz bu tür kitaplar okumalıyız. Böylece hem çocuklar okuma alışkanlığı kazanır hem de değerlerimizi daha iyi içselleştirir.

“Değerler eğitiminin Türkiye’deki uygulaması öncelikle, UNESCO tarafından desteklenen ve ‘Yaşayan Değerler Eğitim Programı (YDEP)’ adı altında 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin 50. yıl dönümü kutlamaları için hazırlanan uluslararası bir projeye dayanmaktadır (İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü: 2012). Uluslararası boyutta eğitimcilerin ortaklaştığı ‘Yaşayan Değerler Eğitimi’ adı verilen bu eğitim projesinde demokrasi, adalet, özgürlük gibi evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılmasında telkin yolu değil, ‘etkinlik temelli’ yaklaşımlar yaygın olarak kullanılmıştır. Ayrıca değerler eğitimine yönelik farklı yaş grubundaki öğrenci ve öğretmenler için materyaller geliştirilmiştir. ‘Daha iyi bir dünya için değerlerimizi paylaşalım’ yaklaşımından yola çıkan proje; iş birliği, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, sevgi, alçakgönüllülük, barış, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü, birlik olarak 12 evrensel değere odaklanmıştır. Bu bağlamda Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 2010 yılında valiliklere ve tüm ilk ve orta dereceli okullara; 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılı’nın ilk haftasında okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında ders içi ve ders dışında, değerler eğitimine yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili bir genelge yollamıştır. Bu genelgede değerler eğitiminin kapsamı şu şekilde ifade edilmiştir:

‘Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır.’” (Cihan, 2014: 433 – 434).

2. 1. 3. Değerler Eğitimiyle İlgili Yapılmış Bazı Çalışmalar

Yüksek Lisans Tezleri

Ağaoğlu (2018), Bahaeddin Özkışı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi isimli çalışmasında, Bahaeddin Özkışı'nın eserlerinde yer alan değerleri incelemiştir.

Kahya (2018), Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı çalışmasında, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin değerler eğitimi bağlamında incelenmesini yapmıştır.

Sırakaya (2018), Muzaffer İzgü'nün 1970-80 Yılları Arasında Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi çalışmasında, Muzaffer İzgü'nün Yedi Öykü kitabındaki değerler incelenmiştir.

Karacaoğlu (2018), Dijital Hikâyelerin Türkçe Dersi Değerler Eğitime Yönelik Etkisinin İncelenmesi tezinde, dijital hikâyelerin Türkçe dersindeki değerler eğitime yönelik etkisi incelenmiştir.

Ulu (2018), Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" ve "Duâlar ve Âminler" Adlı Şiir Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi çalışmasında, Arif Nihat Asya'nın şiirlerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi yapılmıştır.

Tümen (2018), Naki Tezel'in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi teziyle, Naki Tezel'in masallarını değerler eğitimi açısından incelemiştir.

Senek (2018), Aytül Akal'ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi çalışmasıyla Aytül Akal'ın masallarını değerler eğitimi yönünden incelemiştir.

Karasu (2018), İlkokula Uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi isimli tezinde, ilkokula uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelemiştir.

Gümüş (2017), Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi tezinde, Aytül Akal'ın çocuk romanlarını değerler eğitimi yönünden incelemiştir.

Doktora Tezleri

Göksu (2018), İmam Hatip Ortaokulları ile Diğer Devlet Ortaokullarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması (Erzincan İli Örneği) isimli doktora tezinde, okul türlerini değerler eğitimi açısından karşılaştırmıştır.

Şahin (2017), Cengiz Aytmатов'un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri adlı tezinde Cengiz Aytmатов'un eserleri değerler eğitimi açısından incelenmiş ve ortaokul ders kitapları için öneriler sunulmuştur.

Bozkurt (2017), Çocuk Oyunları ile Değerler Eğitimi isimli çalışmasında değerler eğitimi oyun ve fiziki etkinlikler dersindeki oyunlarla vermeyi amaçlamıştır.

Engin (2014), Türkçe ve Beden Eğitimi Öğretim Programları ile Bütünleştirilmiş Değerler Eğitimi Programının Etkililiği isimli tezinde, Türkçe ve beden eğitimi derslerinde öğrencilerin değerlerle ilgili bilişsel davranışları, duyuşsal özellikleri ve değer gösterme düzeyleri üzerinde etkililiğini belirlemek amaçlanmıştır.

2.2. Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi

2.2.1. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı

“Çocukluk, 19. yüzyıla kadar kendine özgü bir dönem olarak görülmemekteydi. Çocuğa, ‘küçük yetişkin’ olarak bir değer yüklenmekte, toplumda hak ettiği değer verilmemekteydi. Zaman içerisinde insana verilen değer artmasıyla, çocuğa da ayrı bir önem ve değer verilmiştir. Eğitim-öğretimin ilerlemesi, sağlıklı ve bilgili toplumlar yetiştirme düşüncesinin oluşması ile bütün dikkatler ‘çocuk’ üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun neticesinde araştırmacılar çalışmalarını çocuk üzerine yoğunlaştırmışlardır” (Kuru, 2016: 8).

Çocuk edebiyatı, çocuklar için hazırlanan onlara hitap eden edebiyat ürünlerini ifade etmektedir. Çocuk edebiyatını ifade etmeden önce çocuk kavramını tanımak yararlı olacaktır.

Çocuk kelimesi sözlükte, “Küçük yaştaki erkek veya kız.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 556) şeklinde tanımlanmıştır. Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te çocuk, “Büyüyünceye kadar olan devresinde insana verilen isim, insan yavrusu.” (Ayverdi, 2011: 239) şeklinde tanımlanmıştır. UNICEF tarafından belirlenen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye göre 18 yaşına gelene kadar her kişi çocuk olarak kabul edilmektedir.

“Çocuk, henüz olgunlaşmamasına rağmen reşit olma yolunda adım adım yürüyen bir birey olarak toplumumuzun vazgeçilmez bir parçası, ailenin bir üyesi ve milletimizin geleceğidir. Bu vasıfları ile hayatımızda vazgeçilmez ama eğitilmesi gereken, başıboş bırakıldığında zararlı mecralara su gibi akıp giderek kaybedebileceğimiz varlıklarımızdır” (Kurtoğlu, 2016: 162).

Erşahin Uz (2009: 21), çocuğun günümüzde artık yetişkinin küçük hali olarak kabul edilmediği bir gerçek olduğunu söylemiştir. Çocuğun, yetişkinden farklı biçimde dünyayı algıladığını belirtmiştir. Çocuk doktoru, çocuk psikolojisi, çocuk şarkıları, çocuk sineması gibi alanlar oluştuğunu, bu alanlardan birinin de çocuk edebiyatı olduğunu ifade etmiştir.

“Teknoloji alanındaki gelişmelerle birlikte küreselleşen dünyada bireyler arası iletişimin daha da kolaylaştığı günümüzde her alanda olduğu gibi edebiyat alanında da gelişmeler her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde özellikle Cumhuriyet’in ilanından sonra bireyselleşmenin ve buna paralel çekirdek ailelerin sayısındaki artış sonucunda artık aileler çocuklarına gereken değeri vermeye başlamışlardır. Bu önem edebiyata da yansımış ve çocuklar için çocuklara özel bir edebiyat doğmuş ve gelişmiştir” (Ungan ve Demir, 2016: 41).

Çocuk edebiyatı eserleri de diğer edebiyat ürünleri gibi ilk olarak sözlü olarak başlamıştır. Yazılı edebiyatın, çocuk edebiyatında kullanılmasına kadar sözlü edebiyat ürünleri kullanılmıştır.

“Yazının kullanılmaya başlandığı ilk dönemlere ait, çocuk edebiyatı eserleri yerine kullanılan ve genellikle ders kitabı şeklinde el yazısı belgeler günümüze kadar gelmiştir. Bu kitaplar, daha çok öğretmen öğrenci arasındaki karşılıklı konuşma tekniklerini düzenleyen bir içeriğe sahipti” (Yalçın ve Aytaş, 2011: 19).

“Fiziksel ve zihinsel gelişimi bir yetişkinden farklı olan çocuklar için ayrı bir edebiyatın olup olmaması konusunda çok çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Batı’da ilk kez İngiltere’de 18. yüzyılda gündeme gelen çocuk edebiyatı kavramına ilk önce kilise olmak üzere eğitimcilerden ve edebiyatçılardan tepkiler gelmiştir. Fakat bütün bunlara rağmen sanat açısından yetersiz de olsa çeşitli çocuk edebiyatı ürünleri meydana getirilmiştir. Aynı konu etrafında ülkemizde de geç de olsa bazı tartışmalar yaşanmış ve hâlâ da tartışılmaya devam etmektedir. Bizde de kimi sanatçı ve araştırmacılara göre çocuk edebiyatı yoktur ve olamaz. Kimilerine göre ise çocuk varsa, çocukluk diye bir dönemin farklı özellikleri ve farklı ihtiyaçları varsa bu döneme has bir edebiyat da mutlaka olmalıdır” (Kurtoğlu, 2016: 163).

Yalçın ve Aytaş (2011: 13), çocuk edebiyatının kapsamını şu şekilde açıklamışlardır: “Çocuğun fiziksel gelişimi ile zihinsel gelişimi çoğu zaman aynı seviyede olamayabilir. Gelişim sürecinin bazı temel dönüm noktalarından hareketle, kimi araştırmacılar çocukluk dönemini, çocukluk ve erken gençlik çağları olmak üzere iki döneme ayırmaktadır. Biz, kesin çizgileri belirlenemeyen, yasalar

karşısında ödev ve sorumlulukları tam olarak çizilmemiş olan bu çocukluk dönemini bebeklik, çocukluk ve ilk gençlik çağları olmak üzere üç bölüm hâlinde inceleyeceğiz. İlk gençlik çağlarının bitişi 16 yaş civarında olduğundan, 0 – 16 yaş arası çocukların fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimine yardımcı olacak bir eğitim sürecinin çocuk edebiyatı dönemi olduğuna inanıyoruz.”

Çocuk edebiyatıyla ilgili olarak birçok tanım yapılmıştır. Birbiriyle benzerlik gösteren bu tanımlarda çocuk edebiyatının doğumdan gençlik evresine kadarki dönemde çocukların edebî zevkini geliştiren onların zihinsel, bilişsel ve duyuşsal yönden ilerleten edebî kitapları kapsadığıdır.

“Çocuk edebiyatı; erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2008, 17).

Şirin (2000: 9), çocuk edebiyatının, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat olduğunu belirtmiştir. Üç yüzyıllık bir dönem içinde oluşan bu edebiyatın yazılı gelenek edebi, estetik ve biçim yönünden oluşum halinde olduğunu ifade etmiştir.

“Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2011: 17).

Çocuklar için oluşturulacak edebî eserler, mutlaka onların hayal güçlerini geliştirecek nitelikte olmalıdır. Onların okuma alışkanlığı kazanmaları için de akıcı ve anlaşılabilir bir üslupla yazılmaları gerekmektedir.

Şahbaz (2008: 191), çocuk edebiyatını “Çocukluk çağında bulunan kimselerin, olay, düşünce, duygu ve hayallerine yönelik, usta yazarlar tarafından özellikle

çocuklar için yazılmış olan ya da geleneğin oluşturduğu üstün sanat nitelikleri taşıyan sözlü ve yazılı ürünlere verilen addır.” şeklinde açıklamıştır.

Çocuk edebiyatını, Şimşek, (2014: 15) “Gelişme çağındaki çocukların duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyat.” olarak tanımlamıştır.

“Çocuk edebiyatı, hedef kitlesi çocuk olan ve çocuğun ilgi alanına hitap eden edebiyattır. Bu edebiyat, çocuğun bilişsel, duyuşsal, dilsel, psiko-motor gelişimine katkı sağlar. Literatürde, çocuk edebiyatının 2-15 yaş arası bireylere hitap ettiği genel görüştür. Çocuk edebiyatı, en basit tarifiyle, çocuğu hedef kitlesi olarak kabul eden veya çocuğun ilgi alanına giren mahsullerden müteşekkil edebiyattır” (Temizyürek ve Karagöl, 2016: 2179).

Bu tanımlara baktığımızda çocuklara yönelik olarak yazılan eserler, usta yazarlar tarafından yazılan, onların duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştiren, hayallerine eşlik eden, okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olan kitaplar olduğudur. Burada önemli olan büyüklerin çocuklara doğru kitabı bulmalarında yardımcı olmasıdır. “Çocuğun, bilişsel, duyuşsal, kişilik ve toplumsal gelişiminde, kelime hazinesinin zenginleşmesinde, düşünme yeteneğinin, hayal gücünün gelişmesinde, eleştirel bir bakış açısı kazanmasında; oyun, eğlence, estetik haz alma, sosyalleşme, hayatı öğrenme gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında çok önemli bir yere sahip olan çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuğu tanıştırmak, öncelikle ailenin, daha sonra da öğretmenin görevidir” (Kuran Büyükkavas ve Ersözlü, 2009: 5).

Enginün’ün (2006: 214), çocuk edebiyatıyla ilgili şu görüşleri de oldukça önemlidir: “Çocuk edebiyatı dediğimiz zaman neleri düşünmemiz, nelerle bağlantı kurmamız lazım? Çocuk edebiyatı dediğimiz zaman çok basit bir şeyden bahsediyoruz sanıyor çoğu kimse. Hâlbuki çocuk edebiyatı inanılmayacak kadar karmaşık bir konu. İnsanın söz konusu olduğu her yerde karışıklık değil, ama mutlaka karmaşıklık mevcuttur. Çocuk edebiyatı sadece güzel sanatların işi midir? Anneannelerimiz, babaannelerimiz, ninelerimiz bize masal anlatırken, hiç de bir güzel sanat icra etmek amacıyla bunu yapmıyorlar. Veyahut radyolarda masal

anlatanlar sadece güzel sanatların bir kolunu icra etmek amacıyla değiller. Üstelik onlar bu işleriyle hayatlarını kazanıyorlar. Şu halde ilk anda iktisatla sevginin bağlantısını kuruyoruz. Biz, mesleğimiz icabı edebiyat alanından geldiğimiz için çocuk edebiyatı dediğimizde, çocuk edebiyatına mutlaka edebiyat açısından bakıyoruz. Yani diyoruz ki çocuk dili bu vasıta ile öğrenir. Şu halde çocuk edebiyatında dilin etkili, doğru ve güzel kullanılması, hayal gücünü geliştirmesi lazım diyoruz. Onun için de bir takım benzetmelerde bulunuyoruz. Veyahut ancak tahlil ettiğimiz zaman anlamına ulaştığımız bazı basmakalıp klişelerle masallarda karşılaşılıyor. Sonra bu masalları dinlerken, çocuğun düşünme melekelerini geliştirmesini, eğlendirmesini de istiyoruz. Hem eğlendirsin hem eğitsin diyoruz.” Buradan hareketle çocuklara hitap eden kitapların eğlendirici olması, çocukların kitapları okurken bir taraftan da güzel vakit geçirmesi önemlidir.

“Çocuğun dilsel beğenilerini anadilinin anlatım olanaklarıyla eğitime anlayışından uzak çocuksu yayınlar ile çocuğu bir yetişkinin kendince oluşturduğu doğrulara bağımlı kılmak isteyen güdümlü yayınlar; çocuklarda kitap ve edebiyat adına yanlış kanıların oluşmasına, zamanla, çocuğun okuma isteğinin körelmesine, sonuçta çocukla kitap arasında engellerin oluşmasına yol açabilir. Bu nedenle, özellikle çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan, yapay ve çocuksu bir biçimin kullanıldığı kitaplar, anadili sevgisinin ve bilincinin gelişimini engelleyici bir etken olarak görülmelidir.” (Sever, 2008: 18) Bu duruma göre çocuklara tavsiye edilecek olan kitaplar titizlikle seçilmeli ve onları okumadan soğutacak kitaplardan uzak durulmalıdır. “Çocuk her ne kadar küçük bir insansa da bu küçük insanın estetik ihtiyaçları ihmal edilmemelidir. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için sanat ve edebiyattan mahrum bırakılmamalıdır. Bu sanat ve edebiyat ürünleri oluşturulurken de hem çocuk hem edebiyat gözetilmelidir. Bunun içindir ki çocuk edebiyatı ürünleri meydana getirmek ayrı bir dikkat ve özen ister” (Kurtoğlu, 2016: 211).

Ülkemize çocuk edebiyatı kavramı biraz geç girse de bu konuda yapılan çalışmalar her geçen gün artmaktadır.

“Türkiye’de çocuk edebiyatı kavramının ilk olarak ortaya çıkışı, eğitim konusu ile ilgili çalışmaların başladığı Tanzimat dönemine rastlar. Konu hakkındaki ciddi

çalışmalar ise Cumhuriyet sonrasında görülmeye başlar. 1979 yılının Dünya Çocuk Yılı olarak kabul edilmesiyle birlikte ülkemizde çocuğa yönelik yayınlara eskisinden çok daha fazla önem verilmeye başlanır ve konu araştırmacılar tarafından bilimsel platformlara taşınır” (Sinar, 2006: 175).

2.2.2.Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi

Yazılı ya da görsel olan çocuk edebiyatı metinlerinin değerleri nesilden nesile aktarmadaki rolü oldukça büyüktür. Çocuklar, dinledikleri bir ninnide veya okudukları bir romanda değerlerimizi benimser ve içselleştirir. Çocuklara yönelik olarak hazırlanan eserler, değerlerimizi ne kadar çok yansıtırsa bizim ve geleceğimiz için o kadar çok iyi olacaktır. Çocuklar, dinledikleri ya da okudukları eserlerle değerlerimizi yaşayacak ve yaşatacaktır.

“Edebiyat eserleri değerleri nesilden nesile aktarmada kullanılabilir en önemli araçtır. Ailede başlayıp okulda devam eden değer eğitimi ve aktarımı okullarda edebiyat eserleri ile en etkili şekilde yapılmaktadır. Çocuk, edebiyat eseriyle okulda okumayı öğrendikten sonra tanışır ve hayat boyu farklı edebi türlerle karşılaşır” (Gümüş, 2017: 16). Karşılaştıkları bu edebî türlerin değerler eğitimi açısından zengin olması kişiyi daha da olgunlaştırır ve olumlu bir kişilik geliştirmesine yardımcı olur.

“Çocukların okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle ve sürekli yapmalarını sağlayarak onlara okuma alışkanlığını kazandırmak gerekir. Bu nedenle çocukların kitaba ilişkin olumlu bir duygu geliştirmeleri ve kitabı sevmeleri için ilk iletişime geçtikleri araç olan çocuk kitaplarının önemi büyüktür. Çünkü çocuk kitaplarının en temel amacı, çocuğa okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandırmaktır. Ayrıca çocuk kitapları çocuğun neden-sonuç ilişkisini görmesine, gelecekteki hayatına hazırlanmasına, düşünme becerisini geliştirmesine ve merak duygusu uyandırmasına yardımcı olur. Çocuk kitapları çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal gelişimleri ile dil gelişimine de katkıda bulunur. Çocuk kitapları aracılığıyla kendi fiziksel özelliklerini keşfeden çocuk, kitabı anlama ve sorgulama süreciyle zihinsel gelişimini sağlar, yeni kavramlar ve sözcüklere ulaşarak dil gelişimini destekler ve

çocuk kitabında ele alınan konu, tema, yaşanan olaylar, kahraman ve özellikleri doğrultusunda duygusal, kişisel ve ahlaki gelişimi yaşar. Böylelikle hem kendini hem de çevresini daha iyi tanımaya ve anlamaya başlayarak birçok iyi alışkanlık edinir” (Adıgüzel ve Süslü, 2017: 370).

İlk okuma deneyiminde sıkılan, beklentisi karşılanmayan çocuk, kitaplara karşı olumsuz bir tutum geliştirecektir. Bu yüzden onların okumayı öğrenmesinden sonra karşılaşılabilecekleri kitapları yetişkinler iyi belirlemelidir. Yanlış bir tercih onları okumaktan tamamen soğutabilir.

“Edebiyat, çocukların eğitiminde önemli bir etkiye sahiptir. Edebi ürünler yasama ait uyarıcıları çocuğa ulaştırarak onun yasama hazırlanmasını sağlar. Bu da edebi ürünlerin eğiticilik görevini ortaya koyar. Çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücü gelişir. Bu ürünler, sundukları eğitsel iletilerle çocukların insan ilişkilerini, toplumu, doğayı tanımalarını; yetişkin okurların da çocuklarının gelişim özelliklerini fark ederek onlara yaklaşımlarını şekillendirmelerini sağlar. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri çocuğa olduğu gibi yetişkinlere de hitap etmektedir” (Özdemir, 2008: vi).

“Dilimize Arapçadan geçen “edebiyat” kelimesi, yalnızca sanat amacı güdülerek oluşturulan sözlü ve yazılı ürünlerin tümü anlamına gelmektedir. Malzemesi dil olan edebiyatın kökü “edeb” sözcüğüdür ve terbiye anlamını da taşır. Bundan yola çıkarak edebiyat ile eğitim arasında kuvvetli bir bağ olduğu söylenebilir” (Kurtoğlu, 2016: 163).

Yukarıda da ifade edildiği gibi edebiyat ile eğitim arasında doğrudan bir ilişki olduğu açıktır. Değerler eğitiminde de edebiyattan faydalanmamız gerektiği bir gerçektir. Değerlerimizi de çocuklara küçük yaşlarda öğretmemiz gerektiği için çocuk edebiyatında değerlerimize mutlaka yer verilmelidir.

2.3. Behiç Ak'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri

“1956 yılında Samsun’da doğan Behiç Ak, Yıldız Teknik Üniversitesinde mimarlık lisans eğitimini tamamlamış; İstanbul Teknik Üniversitesinde ise yüksek lisans yapmıştır. Mimar oluşu yazarlığına da yansımıştır. 1982 yılından beri karikatür çizmektedir. Çocuk kitabı yazarlığı ve çizerliği, oyun yazarlığı ve sanat yönetmenliğinin yanı sıra belgesel film çalışmaları da vardır. Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı adlı resimli çocuk kitabı, ilk yayımlandığı Japonya’da ödül kazanmıştır ve bu kitap 2014 yılında Çinceye de çevrilmiştir” (Kaptan, 2006: 54).

“Küçükler için felsefeye giriş niteliğinde olan “Tombiş Kitaplar” dizisi Benim Bir Karışım’la başladı, beşinci kitap olan Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor ile devam ediyor.

Behiç Ak, otuz yıllık karikatür birikimini Karikatür Kitabı adlı özel bir albümle çocuklara sunmuştur.

‘Gülümseten Öyküler’ adı altında kendisinin yazıp yine kendisinin çizdiği öyküler her yaştan insan tarafından beğeniyle okunmaktadır.

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği isimli çocuk romanı, Ankara Üniversitesi ÇOGEM 2014 Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Roman Ödülü’nü ve ÇGYD 2013 Yılı Çocuk Romanı Ödülü’nü kazanmıştır. Kedileri seven ve eserlerinde sıkça kedilere yer veren sanatçı İstanbul’da yaşamını sürdürmektedir” (Ak, 2016: 3).

Behiç Ak'ın Çocuk Edebiyatı Kapsamındaki Eserleri:

Hikâyeleri:

- Bilyeler
- Gökdelene Giren Bulut
- Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı

Gülümseten Öyküler

- Güneşi Bile Tamir Eden Adam
- Alaaddin'in Geveze Su Boruları
- Kedilerin Kaybolma Mevsimi
- Vapurları Seven Çocuk
- Havva ile Kaplumbağa
- Pat Karikatür Okulu
- Galata'nın Tembel Martısı
- Akvaryumdaki Tiyatro
- Buzdolabındaki Köpek
- Geçmişe Tırmanan Merdiven

Tombiş Kitaplar

- Benim Bir Karışım
- Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor
- Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor
- Ben Ne Zaman Doğdum?
- Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor

Romanları:

- Bulutlara Şiir Yazan Çocuk
- Çatıdaki Gezegen
- Bebek Annem

- Eve Giden Küçük Tren
- Postayla Gelen Deniz Kabuğu
- Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği

Karikatürü:

- Karikatür Kitabı

2. 4. Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Yaş Gruplarıyla İlişkisi

Bu çalışmada incelenen Behiç Ak'ın hikâyelerinin yaş gruplarıyla ilişkisi şu şekildedir:

Okul Öncesi ve İlkokul Çağı (5 – 10 Yaş)

- Bilyeler
- Gökdelene Giren Bulut
- Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı
- Benim Bir Karışım
- Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor
- Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor
- Ben Ne Zaman Doğdum?
- Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor

Ortaokul Çağı (11 – 14 Yaş)

- Güneşi Bile Tamir Eden Adam
- Alaaddin'in Geveze Su Boruları
- Kedilerin Kaybolma Mevsimi

- Vapurları Seven Çocuk
- Havva ile Kaplumbağa
- Pat Karikatür Okulu
- Galata'nın Tembel Martısı
- Akvaryumdaki Tiyatro
- Buzdolabındaki Köpek
- Geçmişe Tırmanan Merdiven

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013: 21).

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009: 77). Bu çalışmada, Behiç Ak'a ait 18 hikâye kitabı değerler eğitimi doğrultusunda incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Araştırmanın inceleme nesneleri Behiç Ak'ın yayımlanan 18 hikâye kitabından meydana gelmektedir.

Ak, B. (2016). *Geçmişe Tırmanan Merdiven* (15. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Akvaryumdaki Tiyatro* (25. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Alaaddin'in Geveze Su Boruları* (24. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Ben Ne Zaman Doğdum* (8. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Bilyeler* (5. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* (9. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor* (12. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Buzdolabındaki Köpek* (25. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Galata'nın Tembel Martısı* (32. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Gökdelene Giren Bulut* (2. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Güneşi Bile Tamir Eden Adam* (47. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Havva İle Kaplumbağa* (18. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Kedilerin Kaybolma Mevsimi* (30. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Pat Karikatür Okulu* (27. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Vapurları Seven Çocuk* (31. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2017). *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı* (13. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2018). *Benim Bir Karışım* (18. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

____,____ (2018). *Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor* (1. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman inceleme, araştırmanın amacına yönelik olarak kaynak bulma, okuma, not alma ve değerlendirme aşamalarını barındırır (Karasar, 2009: 183). Bu araştırmanın dokümanlarını Behiç Ak'ın kaleme aldığı 18 hikâye kitabı oluşturmaktadır.

Günüşiği Kitaplığı'ndan temin edilen hikâye kitaplarında değerlere ait ifadelerin olduğu bölümler saptanıp fişleme tekniği kullanılarak kaydedilmiştir. Bütün hikâyeler okunduktan sonra hikâyelerde belirlenen değere ait ifadeler, ilgili değer başlığının altına sırayla verilmiştir. Değerlere ilişkin hikâyelerde geçen kahramanların söz veya davranışlarını içeren ifadeler yorumlanarak değerlerin bulunduğu bölümlere yazılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Behiç Ak'ın çocuklara yönelik hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik olan bu çalışma nitel bir araştırma olduğu için verilerin analizi sırasında nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri benimsenmiştir.

Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227).

Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerinde bulunan değerlerin incelenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. "İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik,

yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunur” (Büyüköztürk vd., 2013: 240).

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM

4. 1. Alçak Gönüllülük

Alçak gönüllü, sözlükte, “Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 86); alçak gönüllülük ise “Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet, mütevazılık.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 86) olarak tanımlanmıştır.

“Alçakgönüllü kişi kendi değerlerinin, yeteneklerinin, olumlu ve olumsuz yanlarının farkındadır. Yaşam tarzını bunlara göre kurar, kendini bilerek hareket eder, kendini olduğundan farklı göstermez.

Alçakgönüllü insanlar benlik tutkusundan kurtulmuş, öze önem veren ve özü gören kişilerdir. Tüm bunlardan dolayı alçakgönüllü kişiler çevrelerinde gerçek anlamda sevilir ve sayılırlar” (Gümüş, 2017: 126).

Toplumumuzda insanlar arası ilişkilerde önemli olan alçak gönüllülük, Behiç Ak’ın hikâyelerinde yer almıştır.

Alçak gönüllülük, “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde Muammer Bey’in kardeşi Tamirci Kadir Bey’in kişisel özellikleri şöyle ifade edilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey’se, kendi dünyasında, yumuşak bir insandır. Böbürlenmeyi hiç sevmez. Tamir ettiği bozuk makinelerle övünmez. Sanki onlar, kendisi onardığı için değil de tesadüfen çalışmış gibi bir hava takınır. ‘Nasıl olduğunu anlayamadım. Şurasına bir dokundum, çalışmaya başlayıverdi.’ falan diyerek kendi becerilerini küçümser. Ya da ‘Aman canım bu makineler böyledir. Çalışacağı varmış, çalışıverdi işte.’ deyip geçer” (Ak, 2017i: 12).

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, Doğaç, Yazar Seyfettin Sarıgöl’ü anlatırken yazarın kişisel özellikleri, onun alçak gönüllü olduğunu göstermektedir:

“İki büyük adam gibi karşılıklı yemek yedik. Burnu büyük olmayan, hava atmayan, sade bir insandı. Duvardaki sarmaşığı, ağaçlara zarar verdiği için kestiğini söyledi” (Ak, 2016: 86).

4. 2. Arkadaşlık ve Dostluk

İnsana, ailesinden sonra en yakın kişiler arkadaşlarıdır. Bu yüzden arkadaşlık değeri tüm insanlar için ehemmiyet taşır. “Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.” diyen Hz. Mevlâna, arkadaşın önemini çok iyi biçimde anlatmıştır. Arkadaşlarımız, bizi tamamlayan kişilerdir. Sevincimizi, üzüntümüzü, sırlarımızı, dertlerimizi, başarılarımızı, başarısızlıklarımızı kısacası her türlü şeyimizi paylaştıklarımız arkadaşlarımızdır. Bu değerın çocukluktan itibaren gelişmesi gerekmektedir.

“Bireysel ilişkiler düzleminde kuvvetli bir bağ olarak karşımıza çıkan arkadaşlık / kardeşlik, sağlam bir toplum yapısı ve sosyal yaşam için de büyük önem arz etmektedir. Arkadaşların birbirlerini iyiliğe veya kötülüğe yönlendirebilme gücü, özellikle de günümüz gençlerinde çok rahat gözlemlenebilmektedir” (Şahin, 2017: 138).

Çintaş (2009: 109), Arkadaşa sahip olan çocukların gelişiminde önemli etkiye sahip olduğunu dile getirmiştir. Çocukların, arkadaşları vasıtasıyla paylaşmayı, iletişim kurmayı öğrendiğini ve kendi yaşadıklarının benzerlerini arkadaşlarının da yaşadığını fark ederek yalnız olmadıklarını anladıklarını ifade etmiştir. Çocukların, arkadaşlık bağları kurarak mutluluğa ortak olmayı, acıyı paylaşmayı ve güven duygusunu taşımayı da öğrendiklerini belirtmiştir.

“Arkadaşlık hayatın her döneminde önemini koruyan sosyal bir ihtiyaçtır. Hayat boyu arkadaşsız bir yaşantı oldukça anlamsız ve tatsız olduğundan, her aile yetiştirmekte olduğu çocuğunu, aile çevresinin dışındaki çevreyi tanınması ve uygun arkadaş edinmesi için gerekli ortamı sağlamakla yükümlüdür. Bireyin yaşantısının olumsuz etkilenmemesi için seçilecek olan arkadaş çevresinin bireyi olumsuz davranışlara değil, olumlu davranışlara yönlendirecek kişilerden olmasına dikkat edilmelidir” (Sürmeli, 2015: 179).

Sözlükte, “Arkadaş olma durumu, arkadaşına yakışır davranış, omuzdaşlık, ünsiyet.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 153) olarak tanımlanan arkadaşlık, Behiç Ak’ın hikâyelerinde, birçok yerde okuyucuya sezdirilmiştir.

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, Balıklı Köy’de kalıcı olarak kalma kararı alan Martin, İngiltere’deki arkadaşı Ted’e köydeki arkadaşlığı anlatan bir mektup yazmıştır:

“Sevgili Ted,

Burası öyle bir köy ki iletişim telefon, faks veya internet yoluyla değil, gözle, sözle, dokunmayla sağlanıyor. Kimse gereksiz konuşmuyor. Susma da bir anlatım biçimi. Çayırarda dostluk yeşeriyor, mutluluk rüzgâr olup esiyor” (Ak, 2017a: 16).

“Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, arkadaşlık değeri, vapurda yolculuk edenlerin birbirleriyle olan sıcak ilişkileri ile ifade edilmiştir:

“Boğaz vapurlarında karşılıklı oturduğundan, birbirini tanımayanlar bile, sanki kırk yıllık arkadaşmış gibi çene çalarlardı. Deniz üstünde, en suskun insanı konuşturacak bir konu bulunurdu mutlaka. Ya satıcının tekinin anlattığı bir fıkra, ya vapura eşlik eden bir yunus, ya uzaklarda aniden beliren gökkuşağı ya da herkesi sarhoş eden lodos rüzgârı” (Ak, 2017m: 12).

Aynı hikâyede, Meliha Hanım’ın arkadaşlarıyla sıcak ilişkisi hikâyede şu şekilde anlatılmaktadır:

“Meliha Hanım mahalledeki komşularını bazen evine davet eder, onlara piyano ve ud çalar, hep birlikte şarkılar söylerlerdi. Böyle günlerde çocuklar, yalının bahçesindeki meyve ağaçlarından erik, kiraz ve dut toplarlardı.

Mahalle sakinleri börekler, dolmalar yapıp getirir, hep birlikte afiyetle yerler; bir yandan da her biri ince el işçiliğinin ürünü koltuklarda uzun uzun sohbet ederlerdi.

Bazen bu keyifli sohbetlere, yalayı yalayarak geçen minik Boğaz vapurunun kaptanı Yunus Bey de katılırdı. Başını yalının penceresinden içeriye sarkıtıp fıkralar anlatır, denizde olup bitenlerle ilgili haberler verirdi” (Ak, 2017m: 19 – 20).

Arkadaşlık değeri, “Benim Bir Karışım” hikâyesinde, Memo’nun ellerinin küçük olması ile sırrını kimseye söylememek istememesi ama arkadaşı Zeynep’ten gizlemek istememesi ile yer almıştır:

“Artık herkesten saklaması gereken bir sırrı olduğunu düşündü. ‘Benim ellerim çok küçük. Sanırım, hep de böyle kalacak.’

Bu sırrı kimseye söylememeye karar verdi. Ama ya arkadaşı Zeynep’e? Evet, ona söyleyebilirdi. Zeynep’le her şey rahatlıkla konuşulabilir, her türlü dert ona rahatlıkla anlatılabilirdi” (Ak, 2018a: 14).

“Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor” hikâyesinde, kendisiyle kimsenin arkadaş olmadığını söyleyen Tombiş’e, Memo onunla arkadaş olduğunu ifade etmiştir. Bu durum hikâyede şöyle anlatılmıştır:

“Tombiş ağlayarak, ‘Kimse benimle oynamayınca, ben de erkenden büyümek zorunda kaldım.’ dedi. ‘Büyüdükçe de her şeyin daha fazla farkına varıyorum. Daha fazla farkına varınca da, kimse benimle oynamak istemiyor.’

Memo, Tombiş’in söylediklerinin aksini kanıtlamak için, ‘Ben oynuyorum ama.’ dedi ve parktaki tahterevalliye oturdu” (Ak, 2018b: 40).

Arkadaşlık ve dostluk değeri, “Bilyeler” hikâyesinde, İbo’nun babasının, İbo’yu bilyelerini arkadaşlarıyla beraber oynaması konusunda yönlendirmesiyle yer almıştır:

“Babası bir gün, başını pencereden uzatıp dışarıda hep birlikte keyifle oyun oynayan çocuklara baktı. ‘Evde yalnız başına bilyelerle oynayacağına arkadaşlarınla oynayabilirsin.’ dedi.” (Ak, 2017d: 12).

4. 3. Cömertlik

Cömert, sözlükte, “Para ve malını esirgmeden veren, eli açık, selek, semih, ahi, bonkör.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 471) cömertlik ise “Cömert olma durumu, eli açıklık, ahilik, semahat, mürüvvet.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 471) şeklinde tanımlanmıştır. Bilindiği gibi toplumda zengin insanlar olduğu gibi durumu iyi olmayan insanlar da olabilmektedir. Durumu iyi olmayan insanların da yaşamlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi için zengin ve durumu iyi olan kişilerin cömert davranması gerekir. Bu yüzden cömertlik değeri, yaşamımızda hayatı bir öneme sahiptir. Bu değer küçük yaşlardan itibaren kazanılması oldukça önemlidir.

Cömertlik değeri, Behiç Ak’ın aşağıda verilen hikâyelerinde yer almış ve okuyanlara bu konuda yol göstermiştir.

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, Tamirci Kadir Bey’in yardımsever, sevecen, iyi birinin olması yanı sıra aynı zamanda cömert de biridir:

“Oysa Tamirci Kadir Bey öyle mi? O çok eli açık bir insandır.

Her türlü tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da asla para istemez. ‘Aman canım, böyle bozuk bir makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim.’ deyip geçiverir” (Ak, 2017i: 21).

“Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, yolcuların martılar için attıkları simitler insanların cömertliğini göstermektedir. Bu olay, hikâyede okuyuculara şöyle anlatılır:

“Martılar vapurun peşini hiç bırakmaz, beyaz kâğıtlar gibi uçuşurlar, yolcuların attığı simitleri havada kapıp afiyetle mideye indirirlerdi. Martılara simit vermek alışkanlık haline gelmişti. İskeleye simitçi bile, ‘Haydi, martılar aç kalsın!’ diye bağırarak satardı simitlerini” (Ak, 2017m: 12).

4. 4. Çalışkanlık

Çalışkanlık, sözlükte, “Çalışkan olma durumu, faaliyet.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 487) olarak tanımlanmıştır. Çalışkan olma değeri, hayatın planlı ve düzgün bir şekilde devam etmesi için her insanda mutlaka olması gereken bir değerdir. Tembellik yapılarak bir şeye ulaşılamayacağı bilinen bir gerçektir. Bilmek, üretmek ve ilerlemek için insanlarımızın çalışkan olması önemlidir. Çalışkan bir toplumda, işler düzgün yürür, toplum ilerler ve ülke gelişir.

“Çalışma değeri, insanların kendilerini geliştirerek topluma faydalı bireyler olmalarını sağlar. Çalışan insanlar, enerjilerini işlerine verdikleri için kötü işlerle uğraşmaz ve kimseye muhtaç olmadan yaşarlar. Çocuklarda çalışma isteği uyandırmak için onlara doğru biçimde yaklaşmak, örnek olmak ve çalışmanın önemini anlatmak gerekir” (Çintaş, 2009: 104).

Çalışkan (2016: 139), çalışmayı seven insanların vakitlerini gereksiz uğraşlara harcamayacaklarını belirtmiştir. Kendilerine ve çevresindekilere faydalı bir birey olup kimseye muhtaç olmadan yaşamayı başardıklarını ifade etmiştir.

Bu değer, Behiç Ak’ın hikâyelerinde birçok yerde yer alarak okuyanlara çalışkanlık konusunda olumlu örnekler sunmuştur.

“Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, Cem, hayalindeki camdan ormanda insanların çalıştığını ve çalışan insanlara imrendiğini dile getirir:

“Cem, bazen ağaçların tepesine tırmanır, uzaklarda uçsuz bucaksız uzanan yemyeşil ovayı seyrederdi. Ovadaki tarlalarda insanlar kan ter içinde çalışırdı. Tembelliğin tadına doyum olmazdı ama Cem, çalışanlara imrenmekten de geri durmazdı. Çalışmanın verdiği tatmin tembellikte yoktu. Her seferinden oraya gitmek ister, ağaçtan inip ovaya doğru koşardı” (Ak, 2017g: 24).

Çalışkanlık, “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde Muammer Bey’in şu sözlerle anlatılmasıyla karşımıza çıkar:

“Birisi yanında karıncaların çalışkanlığından söz etmeye görsün, ‘Karıncalar da kim oluyormuş?’ der hiddetle. ‘Ben her gün bir milyon karıncanın ömür boyunca yapamayacağı kadar iş yapıyorum’ ” (Ak, 2017i: 11).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, Tamirci Kadir Bey, tatilde bile boş durmamakta orada da tamir edilecek yerleri onararak çalışkan kişiliğini göstermektedir:

“Pansiyona geldiklerinde Kadir Bey ortalıkta yoktu. Heyecanla nerede olduklarını sordular. Pansiyonun sahibi, Kadir Bey’in biraz önce balkonu onardığını, şimdi de bacaları onarmaya çıktığını, sonra da kıyadaki güneşliği onaracağını, ondan sonra da denize gireceğini söyledi.

Aysel Hanım, ‘Kadir Bey hiç durmuyor.’ dedi. ‘Bıraksalar, denizi, bulutları, hatta tepemizde ışıl ışıl yanan güneşi bile tamir edecek.’ ” (Ak, 2017i: 62 – 63).

“Pat Karikatür Okulu” hikâyesinde, hikâyenin karakterlerinden Patates, yazdığı hikâyede çalışarak köylüleri tembellikten kurtaracak bir plan ortaya koymuştur. Hikâyede bu durum şöyle anlatılmıştır:

“Günlerce çalışarak planlar çizdim. Öyle çalıştım ki, köydeki bütün kalemleri bitirdim. Köylüler beni izlemekten yorulmuşlardı” (Ak, 2017i: 43).

Yine “Pat Karikatür Okulu” hikâyesinde, Patates’in yazdığı hikâyede, köylüler çalışmayı tembellikten daha çok sevmişlerdir ve hep çalışkan olmak istemiştir. Çalışkanlık değeri, bu hikâyede şöyle geçmiştir:

“Köylüler, bütün bu düzeneği kurarken çalışmayı çok sever oldular. Çalışmanın, aslında tembellikten çok daha zevkli olduğunu keşfettiler. Bilgi edinirken duydukları keyfin, tembelliğe feda edilemeyeceğini söyler oldular.

Edindikleri bilgileri başka alanlara da uygulamak istediler. Kimisi daha fazla çalışmak, kimisi de daha fazla bilgilenmek için köyün dışına gitti” (Ak, 2017i: 52).

4. 5. Dürüstlük

Dürüstlük, insanlar arası ilişkilerde vazgeçilmez bir değerdir. Toplumda yaşayan insanların birbirlerine güven sağlayabilmeleri için dürüstlük şarttır. Anne - babalar, çocuklarını küçük yaşlardan itibaren dürüst olmaları konusunda uyarmalıdır. Dürüstlüğün azaldığı bir toplumda güven azalır bu da insan ilişkilerinin yozlaşmasına sebep olur.

Dürüstlük, sözlükte, “Dürüst olma durumu, doğruluk, mertlik.” (Ayverdi, 2011: 314) şeklinde yer alan bu değer, herkeste bulunması elzem olan bir değerdir.

“Bir toplumu oluşturan bireyler arasındaki güvenin tesisi için birinci şart olarak karşımıza çıkan doğru / dürüst olma değeri insanlar arası ilişkileri düzenleyen bir insan ilişkisi değeridir. Doğruluk damla damla çoğalarak toplum hayatımızı sardığı zaman, kendimizi emniyette hissedebiliriz. Eğitime dair sistemler azimle ve sabırla doğru / dürüst olma değerini bireylere kazandırmak suretiyle toplum düzenini sağlama amacında olmalıdır” (Şahin, 2018: 106).

“Dürüstlük, bireyin her fiili ve sözü ile doğruluk üzeri olmasıdır. Dürüstlüğün olduğu yerde yalan ve kötülük yoktur. Bireyler birbirlerine saygı gösterirler” (Tunagür ve Kardeş, 2017: 447).

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, hikâyenin karakterlerinden Doğaç, öğretmenin kendisine haksız yere yüksek not verdiğini düşünerek dürüst davranmıştır:

“Bu benim hiç hoşuma gitmedi. Çünkü ben o notu hak etmedim. Oysa benim de yazabileceğim bir konu verseydi, belki ben de güzel bir hikâye yazabilirdim” (Ak, 2016: 40).

4. 6. Kanaatkârlık

“Kanaatkâr olma durumu, kanaatlilik, kanıklık, yetingenlik.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 1293) olarak tanımlanan kanaatkârlık değeri, insanın hayatta mutlu olabilmesi için gereklidir. Elindekiyle yetinen, elindekiyle mutlu olmasını bilen insan, başkalarına bakarak onlara gıpta etmeyecek ve elindekiyle mutlu bir şekilde yaşamasını öğrenecektir. Bu yüzden kanaatkârlık değeri insan hayatında önemli bir yere sahiptir.

“Her insan ihtiyacını en iyi şekilde karşılamak ve yerine getirmek ister. Ama yaşadığımız dünyada bunu başarmak çoğu zaman mümkün olmuyor. Ancak kazandığımız kadar imkânlardan faydalanabiliriz. Elde ettiklerimizin daha fazlasını isteyip de alamazsak mutsuz bir yaşam süreriz. Bunun olmaması için bireyin kendi sahip olabileceklerini ve ihtiyacından fazlasının gereksizliğini anlaması gerekmektedir” (Gümüş, 2017: 130).

Kanaatkârlık değeri, Behiç Ak’ın hikâyelerinde yer almış ve okuyanların kanaatkârlıkla ilgili dersler çıkarmasını sağlamıştır.

“Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, hikâyenin geçtiği köyde yaşayanlar, kendilerine yetecek kadar ürün yetiştirerek kanaatkâr davranmaktadır. Bu durum hikâyede şöyle anlatılır:

“Köylüler genelde balıkçılıkla uğraşıyorlar, ancak kendilerine yetecek kadar sebze meyve yetiştiriyorlardı” (Ak, 2017g: 12).

4. 7. Merhamet

Merhamet, en temel insani bir değerdir. İçinde merhamet olmayan bir kişi her türlü kötülüğü yapabilir, çevresine her türlü zararı verebilir. Merhametten yoksun bir kimsenin gözü hiçbir şeyi görmez. O yüzden çocuklarımıza merhamet etmeli ve bu değeri onlarda da geliştirmeye gayret etmeliyiz. Merhamet, sözlükte, “Bir kimsenin veya bir başka canlıının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 1657) olarak tanımlanmıştır.

“Merhametli olma, insanı insan yapan en önemli duygulardandır. Merhamet duygusuna sahip olmayan bireyler, hem insan olarak eksiktirler hem de çevreleri tarafından kabul görmezler. Merhametli olmak, sadece zor durumda olan insanlara karşı olmamalıdır. Merhamet değeri, hayata karşı bir bakış açısını yansıtır. Etrafına karşı zalimce davranışlar içinde olan bir kişi yeri geldiğinde kendini yapayalnız bulur” (Çintaş, 2009: 119)

Şahin (2017: 215), bir canlının yaşadığı veya maruz kaldığı kötü bir durum neticesinde içimizde uyanan acıma, üzüntü, o canlının çektiği sıkıntıların dinmesini isteme gibi duyguların tamamının merhamet olduğunu söylemiştir. Merhametin insanın doğasında var olduğunu ifade etmiştir.

“Mevlana'nın insanlara tavsiyede bulunduğu 7 öğüdünden birisi de merhamettir. Mevlana “Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.” derken, insanları ayırarak onlara zulmetmemeyi, insan, hayvan, bitki türünden tüm varlıklara imkânlar doğrultusunda şefkatli ve merhametli davranmayı, aç ve açıktakilere yardım etmeyi öğütlemektedir. Tüm dünya ülkelerinde gelir dağılımındaki dengesizliğin ve adaletsizliğin en üst seviyeye çıktığı ve yoksulların oranının epeyce fazla olduğu, cömertliğin ve yardımseverliğin, savaşların ve şiddetin, insan kıyımlarının arttığı görülmektedir. Bireyler ve aşiretler arası kan davaları, medeniyetler arası çatışmaların körüklendiği bir dönemde hiddet ve asabiye dayalı kinler ve intikamlar peşinde koşan insanların, kendileri gibi düşünmeyen ve yaşamayanları kendilerine tehdit olarak algılayıp sindirmeye ve yok etmeye çalışanların sayısının hiç de az olmadığı gözlenmektedir. Dolayısıyla şefkat ve merhamet değerinin önemi ne kadar vurgulansa azdır” (Kıral ve Başdağ, 2017: 81).

Dönmez (2016: 97), merhamet değerini şöyle açıklamıştır: “Merhem, merhametten gelir. Merhamet, ,insan ruhunun nefsimizden daha ziyade sevilmesidir. İnsanın kendisine ve ötekine duyduğu hürmetten neşet eder. Hürmet ise, benlikten taşarak âleme yayılır ve merhamete dönüşerek kişiye hâl ile hareketinde sınırları gösteren hatırlatıcı ve uyarıcı İlâhî duyuya yükselir. Bu yüce duyuş, varlığı ve oluşu bütünüyle kuşatan emanet şuuruyla istikâmet bulan iradî hamlelerle sonsuzu istemektedir. Sonsuzu isteyiş, dünyadan vazgeçme değildir. Yönelştir. Zira insan,

âleme ve içindekilere öncelikle kendisi için merhamet etmelidir. Açıktır ki, onlar insana değil, insanlar onlara muhtaçtır.”

“Bir canlının yaşadığı veya maruz kaldığı kötü bir durum neticesinde içimizde uyanan acıma, üzüntü, o canlının çektiği sıkıntıların dinmesini isteme gibi duyguların tamamı olarak da ifade edilebilen merhamet, insan- insan, insan-toplum, insan-doğa, ilişkilerini düzenleyen evrensel bir değerdir” (Şahin, 2018: 208).

Merhamet, Behiç Ak’ın hikâyelerinde de yer almış ve merhametin insani bir değer olduğunu okuyuculara sezdirilmiştir.

Merhamet değeri, “Galata’nın Tembel Martısı” hikâyesinde, Galata Kulesi’nin düzenlenmesi sırasında kulenin etrafına güvenlik için perde çeken Mimar Osman Bey’in Hülya’nın tüm ısrarlarına rağmen perdeyi kaldırmaması ama kuleden düşerek ölen kuşları görünce merhamet etmesi ve perdeyi kaldırmak istemesi ile okuyuculara anlatılmıştır. Bu durum hikâyede şöyle geçmiştir:

“Hülya kan ter içinde annesine ulaşmaya çalışırken yolda genç mimarı gördü.

‘O perdeyi oradan kaldırmazsanız, bütün yavrular ölecek!’ diye bağıracaktı. Ama son anda vazgeçti.

Cansız kuşu mimarın avucuna koyuverdi. İşlerin telaşından paniklemiş olan genç adam, kuşu görünce, nedense çok sevindi. İlk defa bu kadar minik ve sevimli bir kuşla karşılaşıyordu. Aniden kuşun cansız olduğunu fark edince, irkildi. Nasıl olmuştu bu? Evet, küçük Hülya haklıydı, bu minik yavru beslenemediği için hayatını kaybetmiş olmalıydı.

Genç mimar, tepeden tırnağa bir utanç duygusuyla sarsıldı. Kafası işlerle o kadar meşguldü ki, Hülya’nın söylediklerini ciddiye almamıştı. İskelenin çevresindeki perdeye baktı. ‘Bu perdeyi kaldırmalıyım.’ diye düşündü” (Ak, 2017h: 47).

“Galata’nın Tembel Martısı” hikâyesinde, Hülya’nın abisi Emre, kuşları acıdığı için merhamet göstererek onların karnını doyurmak için Galata Kulesi’ne çıkarak onları beslemiştir. Hikâyede bu olay şöyle geçer:

“Çantasından çıkardığı damlalıkla yavruları beslemeye koyuldu. Süt, erimiş peynir, bal ve sudan oluşturduğu bir karışımı özenle gagalarına damlatıyordu. Kuşlar sevinç içinde çığlık atmaya başladılar” (Ak, 2017h: 50).

Yine “Galata’nın Tembel Martısı” hikâyesinde, Mimar Osman Bey’in yavru kuşların ölümüne sebep olan Galata Kulesi’ndeki perdeyi kaldırmak için belediyenin yetkili birimlerini aramıştır ama belediyedeki yetkililer durumun ciddiyetini anlamamıştır. Vakit de daraldığı için belediyeye kadar gitmek geç olacaktır. Bunun üzerine Hülya, yavru kuşlardan birinin ölüsünü güvercinlerinden birine vermiştir. Güvercin, kısa sürede yavru kuşun ölüsünü belediyeye ulaştırıp yöneticilerden birinin masasına bırakmıştır. Bu olay üzerine belediye yetkilileri durumu anlamıştır ve merhamet göstermişlerdir. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“Kısa bir süre sonra Mimar Osman Bey’in telefonu çaldı. Telefondaki, belediyedeki yöneticiydi. Ağlamaklı bir sesle, ‘Ne dediğini şimdi anladık.’ dedi. ‘Tülü hemen kaldırın, lütfen!’ ” (Ak, 2017h: 52).

Merhamet değeri, “Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, karakterlerden Elif’in tedavi edilen bir leyleğe merhamet etmesi ile okuyuculara aktarılmıştır:

“Elif, göç edemeyen bu hayvanlara büyük bir tutkuyla bağlanırdı. Bir keresinde küçük bir leyleğin tedavi edilmesini izlemişti. Leyleğe o kadar acımıştı ki, iyileşir iyileşmez arkadaşlarına ulaştırılması gerektiğini düşünmüştü” (Ak, 2017j: 13).

“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” hikâyesinde hikâyenin karakterlerinden Sevgi’nin kedisi Titrek kaybolmuştur. Bunu gören mahalledeki arkadaşları, Sevgi’ye acıyarak ona yardım etmişlerdir. Bu durum hikâyede şöyle anlatılmıştır:

“Arkadaşları, Sevgi'nin üzüntülü halini görünce ona acıdılar. Titrek'i bulmak için seferber oldular. Bütün mahalleyi bir anda KAYIP ARANIYOR ilanlarıyla donattılar” (Ak, 2017k: 16).

4. 8. Paylaşmak

Sözlükte, “Aralarında bölüşmek, pay etmek, üleşmek.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 1903) olarak tanımlanan paylaşmak, kendine ait bir eşyayı, nesneyi ya da yiyeceği çıkar gözetmeden başka birine verilmesidir.

Gümüş (2017: 99), insanların maddi ve manevi pek çok şeyi paylaşabildiğini, paylaşmanın cömertliğin, iyiliğin ve yardımseverliğin göstergesi olduğunu dile getirmiştir. Bencil olmamak, kendinden başkalarına da değer vermek hayatı daha yaşanılır kıldığını, paylaşmanın insanın manevi yönünü güçlendirdiğini, insan ilişkilerini pekiştirdiğini belirtmiştir.

“Yardımlaşma ve paylaşma değerini içselleştirmiş bir çocuk, cimrilik hastalığından kurtulmuş ve topluma uyumlu, olgun bir birey olma yolunda önemli bir mesafe kat edebilir. Bu bakımdan okul çağındaki bir çocuk, beslenmesini fakir arkadaşlarıyla paylaştığında, kalemlerinden birini arkadaşına verdiğinde, benmerkezcilikten uzaklaşacak ve paylaşmanın kendisini mutlu ettiğini fark edecektir” (Şahin, 2017: 82).

Bu değer, Behiç Ak'ın hikâyelerinde birçok yerde karşımıza çıkarak okuyuculara paylaşmanın önemini ifade etmiştir.

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, Balıklı Göl'de geçici olarak kalan Martin'e köylüler yardımcı olmuştur:

“ ‘Acaba artık gitsem mi?’ diye düşündüğü bir gün, kapısında bir hediye sepeti bulmuştu. Sepetin içinde ev yapımı erişte, pestil, üzüm pekmezi, dur kurusu, doğal koyun sütünden yoğurt, hamam kesesi, zeytinyağından yapılmış sabunlar vardı” (Ak, 2017a: 12).

“Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, karakterlerden Cem’in hayalindeki camdan orman, Cem’in paylaşma değerine önem verdiğini göstermektedir. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“Bu ormanda kimse aç ve susuz da kalmazdı. Ağaçların meyveleri sulu ve diri idi. Köylüler para kazanmak zorunda değildi; ormana girip afiyetle karnını doyururdu herkes. Toprak, ‘sürahi çiçeği’ denilen, içi su dolu, camdan çiçeklerle kaplıydı. Ormanda susayanın, sürahilerden birini kafaya dikmesi yeterliydi” (Ak, 2017g: 24).

“Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, vapurdakiler ve yalıdağakiler arasındaki paylaşma dikkate değerdir:

“Çay içen yolcular aniden bir yalının kahvaltı masasına ortak olurlardı. Simit, peynir ve zeytinlerini birbirleriyle paylaşırlardı.

Yalı sahipleri de kaptana, yaprak sarma, elde açma ıspanaklı börek, dut reçeli ve çay ikram ederler, geceden kalma dedikoduları yetiştirirlerdi.

Yolcular da bazen, okuyup bitirdikleri gazeteleri yalı pencerelerinde oturanlara verirlerdi” (Ak, 2017m: 10 – 11).

“Bilyeler” hikâyesinde, yarışmada tüm bilyeleri kazanan İbo, bilyeleri tek başına oynamaktan sıkılmıştır ve bilyeleri evin penceresinden aşağı atarak arkadaşlarıyla paylaşmıştır. Bu olay, hikâyede şöyle geçer:

“İbo, heyecanla eve dönüp bir süre bilyelerle oynadıktan sonra, eskisi gibi zevk almadığını fark etti. Oyun gerçekten çok kısa sürmüştü. Hep birlikte oynamanın zevki, tek başına oynarken yoktu ki...

Birden aklına bir fikir geldi. Hep birlikte oynamanın bir yolu vardı!

Bilyeleri küpe doldurup, tıpkı babasının yaptığı gibi, pencereden aşağıya boşalttıverdi” (Ak, 2017d: 27).

4. 9. Saygı

Saygı, sözlükte “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2047) olarak tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi toplumumuz için olmazsa olmaz önemli değerlerden biridir. Saygı değerini, kişilerin küçük yaşlardan itibaren kazanması gerekmektedir. Toplumumuzu ayakta tutan, insanlar arasında kaynaşmayı sağlayan bir değerdir.

“Saygı, başta ahlak, siyaset kuramı ve insan hakları, eğitim ve insan ilişkileri olmak üzere birçok alanda yer alan önemli bir değerdir. Çoğu ahlak kuramının temeli saygıya dayanır. Örneğin Kant’ın insanları hiçbir zaman bir araç olarak değil, amaç olarak görmemizi söyleyen kesin buyruğu aslında insana saygıyı ifade eder” (Yazıcı ve Yazıcı, 2015: 772).

Şahin (2017: 257), saygıyı şu şekilde ifade etmiştir: “Saygı insanlık görevi ve medeni olmanın bir gereğidir. Birey, etrafındaki tanıdık-yabancı, erkek-kadın, siyah-beyaz, yetişkin-çocuk, ırk-din, canlı-cansız vb. ayrımlara takılmadan, herkese ve her şeye saygı duymalıdır. Birey, karşı taraftan kendi değerlerine, erdemlerine, inançlarına, milliyetine, vatanına ve kutsalına saldırı ya da hakaret gelmediği müddetçe, yani karşı taraftan saygı gördüğü sürece saygı değerini elden bırakmamalıdır.”

“Saygı, toplum düzeninin sağlanmasında çok önemlidir. İnsanlar arasında saygı oldukça, karmaşadan uzak bir yaşam sağlanacaktır. Bu sebeple saygı değerinin önemi çocuklara küçük yaşlardan itibaren kavratılmalıdır. Birbirlerine saygı duyan insanlar, hoşgörü çerçevesinde davranışlar sergiler ve kırgınlıkları, kavgaları bir tarafa bırakarak yaşamın tadına varırlar” (Çintaş, 2009: 71).

Behiç Ak’ın hikâyelerini incelediğimizde saygı değerini çocuklara ve diğer insanlara sezdirdiğini görüyoruz.

“Alaaddin’in Geveze Su Boruları” hikâyesinde, borulardan gelen sesleri, ses dinleme aleti ile dinleyen Alaaddin Bey, insanların özel yaşamlarıyla ilgili bilgileri de işitmektedir. Bu durumu uygun bulmayan Alaaddin Bey, bu aleti ortadan kaldırmaya karar vermiştir ve bu dediğini de gerçekleştirmiştir:

“ ‘Uzatmayayım, bildiğim şeyleri anlatmamamın tek bir yolu vardı.’ diye devam etti Alaaddin Bey, ‘O da, bu bilgileri hiç duymamaktı. Bunun da yolu, ses dinleme aletinden kurtulmaktan geçiyordu. Sonunda, ses aletine ceza verdim. Bir dolaba kilitlemesi için, onu zamanın kaymakamı Vehbi Bey’e teslim ettim. Kendi kendime de dünyanın en suskun insanı olacağıma söz verdim.’ ” (Ak, 2017b: 53).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, beyaz eşya satıcısı İhsan Bey’in saygılı biri olması şöyle ifade edilmiştir:

“İhsan Bey, ince uzun, kel kafalı sakın bir insandır. Kimseye kötü davranmaz. İdeal bir aile babasıdır. Küçücük çocuklara bile büyük bir saygıyla davranılması gerektiğini bilir. Kedi dostudur” (Ak, 2017i: 22).

Saygı değeri, “Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, hikâyenin karakterlerinden temizlik yaparak geçimini sağlayan Sezin Hanım’ın, Yazar Seyfettin Sarıgöl’ün evine temizliğe gittikten sonra orada gördüklerini kimseye anlatmamasıyla yer bulmuştur:

“Sezin Hanım mahalleli tarafından soru yağmuruna tutuldu. Ama bu boş bir çabaydı.

Sezin Hanım’ın ağzı çok sıkıydı. Temizliğe gittiği evlerdekiyle ilgili başkalarına asla bir şey anlatmazdı. ‘İşin kuralı bu. Yoksa kimse bana temizlik işi vermez.’ derdi.

Yazar hakkında da kimseye tek bir laf bile etmedi. Sadece, ‘Ev o kadar büyük ki işimi bitirdiğimde, ilk sildiğim yerler tozlanmaya başlıyor.’ demekle yetindi” (Ak, 2016: 25).

4. 10. Sevgi

Sevgi, insanoğlunun yaratıldığı günden beri var olan, hayatımızın her anında karşımıza çıkan ehemmiyeti büyük bir değerdir. Sevgi, sözlükte “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yöneltten duygu.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2081) şeklinde tanımlanmıştır.

“Sevgi, bütün insani ilişkilerde herkesçe benimsenmesi gereken, insanların birbirlerine güven duymalarını, ilişkilerini geliştirmelerini ve böylece hayattan zevk almalarını sağlayan bir değerdir” (Yıldız Çintaş, 2011: 208).

Erol (2014: 119), insanın, eşya ve tabiata karşı sergilediği tutum ve davranışların yanı sıra taşıdığı ve yansıttığı duygularla toplumsal hayattaki konumunu belirlediğini belirtmiştir. Sevgi değeri, insan için gerekli konumun belirlenmesinde önemli rol oynadığını, sevilen insanın, önce sevmesini bilen insan olduğunu ifade etmiştir. Hayatın her aşamasında başarılı olmanın yolunun sevgiden geçtiğini, İnsanın, sevmediğinin yanında değil, karşısında yer aldığını söylemiştir.

“Sevgi insan ruhunda bulunan değerli ve olumlu bir yetenektir. Her şey sevgi ile yaklaşmak nefreti yok eder, bütün kötülük ve olumsuzlukları ortadan kaldırır. Sevgisizlik durumunda ise yalnızlık, yıkım ve umutsuzluk ortaya çıkar” (Gümüş, 2017: 100).

“Çocuğun duygusal gelişiminde sevgi sözcüğü çok önemlidir. Bu nedenle de çocuklar, kendilerine sevgi ileten kitaplara büyük ilgi duyarlar. Çocuklara iyimser bir hayat görüşü kazandırma ve olumlu düşünmeyi sağlama, bu şekilde mümkün olmaktadır” (Yurt Uzuner, 2013: 44).

Behiç Ak’ın hikâyelerinde sevgi değerinin çok fazla yer aldığını görüyoruz. Sevgi ile ilgili değerler, Behiç Ak’ın hikâyelerinde fazlaca yer aldığı için bunlar çocuk sevgisi, insan sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi alt başlıkları altında incelenmiştir.

4. 10. 1. Aile Sevgisi

Aile, toplumu oluşturan en küçük birimdir. Çocuk, ilk eğitimini annesinden ve babasından alır. Temel bilgileri ailesinden öğrenir. Geleceğini şekillendirecek olan karakterini ilk olarak aile terbiyesi ile kazanır. Bu yüzden anne babanın çocuğuna olan sevgisi ve şefkati büyük önem taşımaktadır.

“Aile bütün toplumlar için varlığın temel unsur olarak kabul edilmiş, aile yapısını korumak ve desteklemek siyaset ve kanun yapıcılar kadar sivil toplum kurumlarının ve dinî organizasyonların da ilgi ve sorumluluk alanında kabul edilmiştir” (Gökce, 2017: 51).

Ilgar ve Ilgar Coşgun (2018: 35), aile sevgisini şöyle ifade etmiştir: “İnsan olma sorumluluğu, insan olarak yaratılmış olmanın sağladığı üstünlüğü ve yüklediği yükümlülükleri yerine getirmeyi öğrenmekle gerçekleşebilir. Bunların öğrenilmesini sağlaması gereken temel eğitim kurumu olarak okulun işlevselliğini sağlayan ailedir. Aile ortamında; paylaşmayı, irademizi kullanmayı, temiz ve tertipli olmayı, zamanı etkin kullanmayı, ulusal ve manevi değerleri, kötü alışkanlıklardan korunmayı, insanlara saygı göstermeyi, doğaya zarar vermemeyi, dürüstlüğü, çalışmayı, empati kurmayı, sevmeyi ve sevgiyi paylaşmayı, cinsiyet rollerini, görgü ve nezaket kurallarını, adaletli olmayı, hak yememeyi, ibadet etmeyi ve kulluk görevlerini öğreniriz. Bu durum, bütün bunları öğreten eğitim ortamı olarak ailenin, bireyi okula hazırlama ve okulda sunulan hizmetin niteliğini etkileyen temel eğitim kurumu olduğunun kanıtıdır.”

“Her milletin elbette kendine ait değerleri ve bu bağlamda milli kültürü bulunur. Dünyanın en eski milletlerinden birisi olan Türkler, birbirinden uzak coğrafyalarda yaşıyor olsalar bile özde kendilerini birleştiren, kaynaştıran pek çok ortak değere sahiptir. Çalışmanın konusunu da Türklerde ortak milli değerlerden birisini teşkil eden ‘ana baba sevgisi’ oluşturmaktadır. Sevgi genel bağlamda evrensel bir değerdir, ancak kültüre inilince tıpkı ana – baba sevgisinin ön plana taşındığı Türklerde olduğu gibi, kültürün özel bir değeri haline gelir” (Tuna Turhan, 2018: 140)

Aile sevgisi, Behiç Ak'ın hikâyelerinde çokça yer almıştır.

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, Dilek Öğretmen, öğrencilerden babalarını anlatmalarını istemesi aile sevgisini göstermektedir:

“ ‘Siz de babanızı anlatın lütfen.’ dedi öğrencilerine. ‘İyi kötü, bütün yönleriyle onu anlatın. Hiç çekinmeden.’

Çocuklar şimdiye kadar böyle bir ödevle karşılaşmamışlardı. O âna dek babalarına ‘kompozisyon ödevi’ olarak bakmaları hiç gerekmemişti. Ama yine de konuyu çok sevdiler. Kâğıda kaleme sarılıp, babalarıyla ilgili düşündüklerini özgürce yazdılar” (Ak, 2016: 21 – 22).

Aile sevgisi, yine “Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, hikâyenin karakterlerinden Sultan'ın babasını anlatan kompozisyonla okuyuculara aktarılmıştır:

“Size babamı anlatmak istiyorum. Ona hayran olduğumu gizlemeyeceğim. Ama biz ikimiz farklıyız. Babam daha çok yapmakla, bense anlamakla ilgiliyim. Babam uzun zaman benim bu yönümü anlamadı” (Ak, 2016: 28).

“Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, karakterlerden Cem, köyde pek durmayan ve gezmeyi çok seven halası Sevgi Hanım'la çok iyi anlaşmaktadır. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“Gelmesini dört gözle beklerdi. Kapıdan içeri girer girmez ona sevgiyle sarılırdı. Ama bu sarılmanın halasını köyde tutmaya yeterli olmayacağını da iyi bilirdi” (Ak, 2017g: 34).

“Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, karakterlerden Elif'in öğretim üyesi olan annesi ve babası, birbirleriyle çok iyi şekilde anlaşmaktadırlar. Bu durum hikâyede şu biçimde anlatılır:

“Birbirlerinin ayrılmaz parçasıydılar. Birlikte çalışır, yemekleri birlikte yapar, birlikte kitap okur, birlikte dolaşırlardı” (Ak, 2017j: 11).

4. 10. 2. Çocuk Sevgisi

Çocuk, belki de dünyadaki en masum canlıdır. O yüzden çocuk sevgisi bütün dünyada kabul gören evrensel bir değerdir. Çocuklar, tüm olumsuzluklardan çok çabuk etkilenen canlılardır. Bu yüzden çocuklar, tüm kötülüklerden korunmaya çalışılır. Çocuklar için her şeyin en iyisi ve en güzeli verilir.

“Sevgi, herhangi bir kişi ya da obje karşısında karşılık beklemezsiniz ortaya çıkan içsel bir duygudur. Güvenlik, barınma ve beslenme gibi insanın varoluş sebepleri arasındadır. Sevgi olmadan ne birey, ne toplum, ne hayat, ne de insanlık var olabilir. Yaşamak ve paylaşmak sevgiyle öğrenilir. Sevgi, öğrenmek, dokunmak, inanmak ve fedakârlık göstermektir. Çocuk sevgiyle büyür ve gelişir” (Ercan, 2014: 435).

Behiç Ak’ın hikâyelerine baktığımızda çocuk sevgisinin yer aldığını görüyoruz.

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, hikâyenin başkarakterlerinden olan Yazar Seyfettin Sarıgöl çocukları sevmekte ve onlara değer vermektedir. Bunu hikâyedeki şu kısımdan anlıyoruz:

“Çocuklar koşarak bahçeye ulaştılar. Ağaçlara tırmanıp, meyve yediler. Pisipisi otlarından ok yapıp birbirlerinin saçına attılar. Aslanagızlarının yanaklarını sıktılar, ceviz ağacına salıncak kurup sallandılar. Akşam olunca da, bahçe kapısını açıp dışarıya çıktılar.

Tam o sırada, Yazar’ın arkalarından seslendiğini duydular:

‘İstedığınız zaman gelebilirsiniz, çocuklar, hiç çekinmeyin. Bu bahçe sizin!’ ”
(Ak, 2016: 72).

“Alaaddin’in Geveze Su Boruları” hikâyesinde, çevresindekilerle pek konuşmayan Alaaddin Bey’in en iyi arkadaşı bir çocuk olan Memo’dur. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“Alaaddin Bey de konuşmaz ama dinlemeyi iyi bilirdi. Bu yüzden de onu konuşmak zorunda bırakmayan konuşkan insanlardan hoşlanırdı.

Memo onun en iyi arkadaşıydı. O, küçücük bir taş parçasının üstündeki ufak bir sarı nokta için bile saatlerce konuşmayı başarabilen bir çocuktü” (Ak, 2017b: 11).

Çocuk sevgisi, “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, çocukların mahallenin tamircisi Kadir Bey’e hayranlıkları ile sezdirilir:

“Çocuklar da Tamirci Kadir Bey’e hayrandır.

Çokbilmiş Melisa onun bir sihirbaz olduğunu söyler durur. Melisa’ya göre, adada Kadir Bey’in eli değmemiş bir eşya bulmak olanaksızdır. Hatta ona ‘Bilgin’ adını takmıştır” (Ak, 2017i: 14).

“Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, vapurları seven ve vapurlarda balon satan Fırat’a, vapurun kaptanı Yunus Bey de sevgi duymaktadır:

“Minik Boğaz vapurunun kaptanı Yunus Bey, Fırat’ı tanır, çocuğun sergi açtığı günlerde düdük çalarak onu selamlardı” (Ak, 2017m: 25).

“Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, Elif’in annesi ve babası Elif’i sevmektedirler ve bunu her fırsatta dile getirirler:

“ ‘Eskisine göre, sahip olduğumuz birkaç fazla şey var ama.’ diye ekledi babası. ‘Kitaplarımız ve dünyanın en tatlı kızı olan sen!’ ” (Ak, 2017j: 33).

“Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı” hikâyesinde, Ayşe ve Ahmet’in babası İbo, çocuklarına sevgiyle davranmaktadır. Bu durum hikâyede şöyle ifade edilir:

“Çocuklar için İbo’nun hareketsiz dev vücudu nefis bir oyun alanıydı. Babalarının yumuşak, sevgi dolu bedeninin üstünde keyif çatarlar; yemek yiyip, ödevlerini yapar, evcilik oynayıp uyurlardı” (Ak, 2017n: 6).

4. 10. 3. Doğa Sevgisi

Küresel ısınmanın hayatımızı etkilediği bugünlerde doğaya verilen önem daha da artmıştır. İnsanların doğaya sahip çıkması onlara doğa sevgisi aşılmasıyla mümkün olur. Doğayı sevmeyen insan onu korumak için de bir çaba harcamayacaktır. İnsanların ve çocukların doğa sevgisini kazanması bu yüzden ehemmiyet taşımaktadır.

“Edebî metinler yoluyla çocuklara doğa bilinci ve sevgisi kazandırmak da mümkündür. Bu, çocukların yaşadıkları ortam konusunda duyarlı olmalarını sağlar” (Yurt Uzuner, 2013: 48).

Behiç Ak’ın hikâyelerine baktığımızda doğa ve çevre ile ilgili güzel, etkili, çarpıcı betimlemelerin olduğu görülmüştür. Bu betimlemeler insanda ve çocukta doğa sevgisi oluşturacak şekilde anlatılmıştır.

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinin giriş kısmında yapılan şu betimleme doğa sevgisini işaret etmektedir:

“Boğaziçi’nin kıyısında küçük bir köy vardı. Köyün denize açılan meydanı çay bahçeleriyle doluydu. İki yanı rengârenk cumbalı evler sıralı bir yokuş, meydana bakan iskeleye iniyordu” (Ak, 2016: 9).

Doğa sevgisi, “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, Martin’in arkadaşı Ted’e yazdığı mektupta köylülerin ağaçlara ne kadar değer verdiğini anlatmasıyla yer bulmuştur:

“Ağaçların özgürce gelişmesine izin verdiklerini öğrenince çok şaşırdım. Dalları budandıkça ağaçların hafızlarını kaybettiklerine inanıyorlar. ‘Ağaçları budarsan, dallar ne yöne doğru büyümeleri gerektiğini unuttur. Karman çorman olur, dolanır ve birbirini boğarlar.’ diye düşünüyorlar. Bu yüzden köyün okulunun penceresinden girmiş ağaç dalını bile kesmemişler. Dalı görsen şaşarsın; öğretmenin masasının üzerinden geçerek karatahtaya doğru uzanmış. Kimse ona dokunmuyor. Sanırsın tahtaya bir şeyler yazacak. Ağacın ismi de var: ‘Yeşilim’! Sınıftaki öğrencilerden biri o! Numara bile vermişler. Ağaçlara da insan gibi

davranıyorlar. Önceleri tuhaf geliyordu ama artık alıştım. Köyün yaşlı çınarına şapka çıkararak selam veren bir köylü gördüğümde şaşırıyorum artık” (Ak, 2017a: 18 – 19).

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, hikâyenin geçtiği yer olan Balıklı Göl tanıtılırken yapılan betimlemeler hayvan sevgisine hitap ederken aynı zamanda doğa sevgisine de işaret etmektedir:

“Toros Dağları’nda, denize yarım saat uzaklıkta tertemiz bir göl vardı: Balıklı Göl. Kıyısındaki küçük köyün adı da ‘Balıklı’ydı... İsmi göldeki alabalık, sazan ve renkli balıklardan alıyordu. Köylüler balıkları çocukları gibi seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı” (Ak, 2017a: 9).

Doğa sevgisi, “Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, hikâyenin başında metnin kahramanlarının yaşadığı yer olan köy anlatılarak okuyuculara aktarılmıştır:

“Küçük Cem ve ailesi, Akdeniz kıyısında, Antalya yakınlarında bir sahil köyünde yaşıyordu. Köye karadan yol yoktu, sadece denizden ulaşılabilirdi. Motorlu taşıtlar ulaşamadığından köy bozulmamış, doğal hayat korunmuştu. Evlerin arkası tırmanılması zor, sarp kayalarla kaplıydı. Kayalardan sonra da sık ağaçlı bir orman başlıyordu: Kayıplar Ormanı” (Ak, 2017g: 9).

Aynı hikâyede, kaybolan köpeğini denizde aramak için babasıyla birlikte denize dalan Cem, daha önce hiç görmediği denizin derinliklerinde gezinirken denizi çok sevmiştir. Bu durum hikâyede okuyuculara şöyle aktarılmıştır:

“Denizin dibi, sırlar, maceralar ve hikâyelerle doluydu. Cem, şimdiye kadar hiç tanımadığı bir evrenle tanışmıştı. Birbirinden farklı yüzlerce balık oradan oraya süzülüyor; mor denizaneleri, yengeçler, karidesler, denizatları Cem’in hiç bilmediği bir hayat sürüyorlardı. Derinliklerdeki vadiler, yosun ve süngerlerle kaplıydı. Daha önce hiç karşılaşmadığı renk ve desenlerin büyümesine kapıldı Cem” (Ak, 2017g: 62).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, metnin kahramanlarından olan Muammer Bey tanıtılırken onun özellikleri bize doğa sevgisini işaret etmektedir:

“Muammer Bey adanın ciğersidir. Her tarafı çam ağaçlarıyla, eski evlerle dolu, pırıl pırıl denizi olan, tekir kedileriyle meşhur adanın en titiz insanlarından biridir” (Ak, 2017i: 9).

“Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, Elif’e bakıcılık yapan Havva doğa dostu bir kişidir. Doğayı ve doğayla ilgili olan her şeyi sevmektedir. Bu durum şu şekilde anlatılır:

“Havva, ilkokula bile gitmemişti, ama nedense kimsenin bilmediği şeyleri biliyormuş gibi bir izlenim yaratırdı.

Kat kat eteklerinin içinde neler gizliydi neler: Çiçek tohumları, kedi mamaları, şarkı sözleri, mektuplar, kuşyemleri, şiirler... Çiçek tohumlarını sağa sola atar, etek ceplerinde taşıdığı çiçek fidelerini sokakta bulduğu yerlere dikerdi. Birçoğunu kendisi ektiği için, sokaktaki çiçeklerin, otların hepsini tanırdı” (Ak, 2017j: 20 – 21).

Yine “Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, ailesiyle birlikte Adana’ya taşınan Elif, orada bir sitede ailesiyle yaşamaya başlamıştır. Yalnız betonun çok fazla olduğu ve doğadan kopuk olan bu yeri Elif sevmemiştir. Bu durum Elif’in doğa sevgisini göstermektedir. Hikâyede şöyle anlatılır:

“Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kalkuyruk köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu o. Çocuk parkının çevresinde bir tane bile kedi yoktu. Sitenin bahçesindeki yeşil çimlerin arasındaki çiçeklerse çok düzgün ekilmişlerdi. Bahçıvanın, çimlerin ortasına tohum ekmesine izin vereceğini hiç sanmıyordu Elif” (Ak, 2017j: 41).

Doğa sevgisi, “Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, yalıda oturan Meliha Hanım’ın evinin çevresine ekip diktiği bitkilerle anlatılmıştır:

“Meliha Hanım, yalının bahçesindeki otların bile kesilmesini istemezdi. Küflenmiş, yosun tutmuş bahçe duvarlarına, modern sanat müzesinden alınmış birer sanat eseri gibi davranırdı. Bahçe; ıtır, adaçayı, biberiye, ebegümeci, arapsaçı,

radika ve ısırgandan geçilmezdi. Meliha Hanım, 'Hiç alışveriş yapmasam sırf bu otları yesem yine yaşarım.' diyerek keyiflenirdi” (Ak, 2017m: 18).

“Benim Bir Karışım” hikâyesinde metnin kahramanlarından olan Memo, insanların karış ölçülerini merak etmektedir ve karşısına çıkan kişilere karış ölçülerini sormaktadır. Yolda gördüğü çiçekçinin verdiği cevap doğa sevgisini ifade etmektedir:

“Yolda bir çiçekçi gördü. 'Bir çiçekçi için bir karışın anlamı nedir acaba?' diye düşündü.

Çiçekçinin cevabı netti: “Benim için bir karış, karanfil kokusunun en iyi duyulabildiği mesafedir” (Ak, 2018a: 49).

“Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı” hikâyesinde, çınar ağacının köylülerce çok sevilmesi hikâyede şöyle geçer:

“Köyün çocukları, çınar ağacının üstünde gezinir, şarkı söyler, piknik yapar, dallarına kurdukları salıncaklarda sallanırlardı. Balıkçılar, çınarın güçlü köklerine renk renk teknelerini bağlarlar, dallarına ağlarını takıp tamir ederlerdi” (Ak, 2017n: 10).

4. 10. 4. Hayvan Sevgisi

Hayvanlar, hayatımıza renk katan aynı zamanda onlarla keyifli vakit geçirdiğimiz dostlarımızdır. Hayvanların olmadığı bir dünya düşünülemez. Günlük hayatımızda, beslenmemizde, yaşam döngüsünün devamında birçok yararları bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı çocuklara hayvan sevgisi mutlaka kazandırılmalıdır.

“En yakın çevreden en uzak çevreye kadar hayvanlar âlemi, çocukların ilgi alanına girer. Kuş, kedi, köpek, tavşan, civciv gibi hayvanlar, çocuklarda sevgiyi, bazen de acıma duygusunu harekete geçirir. Çocukların hayvanlara olan sevgi ve merakı göz önünde bulundurularak bunlardan kahraman olarak yararlanılır” (Yurt Uzuner, 2013: 47).

Kedilere düşkünlüğüyle bilinen Behiç Ak'ın hikâyelerinde, hayvan sevgisi, çokça yer almıştır. Bu hikâyeler, okuyanlara hayvan sevgisi kazandıracak niteliktedir.

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, Balıklı Göl tanıtılırken yapılan betimlemeler hayvan sevgisine işaret etmektedir:

“Toros Dağları’nda, denize yarım saat uzaklıkta tertemiz bir göl vardı: Balıklı Göl. Kıyısındaki küçük köyün adı da ‘Balıklı’ydı... İsmi göldeki alabalık, sazan ve renkli balıklardan alıyordu. Köylüler balıkları çocukları gibi seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı” (Ak, 2017a: 9).

Yine “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde metnin kahramanlarından Martin’in arkadaşı Ted’e yazdığı mektupta köydeki insanların balıkları çok sevmesi, hayvan sevgisini göstermektedir:

“Balıklar, kedi köpek gibi seviliyor burada. Mümkün olsa tasma takıp yanlarında dolaştıracaklar. Akvaryumlarındaki balıklarla konuşup, şakalaşabiliyorlar. Balıkları hastalanınca onlar da hastalanıyor; iyileşince iyileşiyorlar” (Ak, 2017a: 17).

Hayvan sevgisi, “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, yönetmenin köydeki hiçbir hayvana rol vermemesi üzerine Muhtar Semih Bey’in köydeki hayvanları övmesiyle yer almıştır:

“Üstelik köyümüzde hiçbir hayvana rol yazılmamış. Oysa ne yetenekli balıklarımız, tavuklarımız, civcivlerimiz var bizim. Boyunlarındaki çanlarla caz müziği yapan keçilerimizi operacı horozlarımız var. Şair balıklarımız var. Hadi bunları geçtik, insan bir senaryo yazar da koyunum Yünlü’den hiç mi söz etmez” (Ak, 2017a: 36).

“Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, haski türünden köpek olan Afacan’ı köye uyum sağlayamadığı için Rusya’daki bir aileyle anlaşarak köpeği onlara vermeye karar vermişlerdir. Ardından Afacan’ın Rusya’ya götürmüşlerdir. Onu yeni

sahiplerine teslim ettikleri anki anlatım, hayvan sevgisinin evrensel bir değer olduğu mesajını bizlere vermektedir:

“Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi” (Ak, 2017g: 90).

“Galata’nın Tembel Martısı” hikâyesinde, karakterlerden Rafet Bey’in ve Sevgi Hanım’ın kızı Hülya, hayvanları çok sevmektedir ve evinde dört tane güvercin beslemektedir. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“İnanmayacaksınız ama küçük Hülya’nın dört tane beyaz güvercini vardı. Apartmanın Boğaz ve kule manzaralı terasında onları besler ve eğitirdi. Boğaz’ın karşı yakasındaki arkadaşlarına bile güvercinleriyle mektup gönderebilirdi” (Ak, 2017h: 12).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, beyaz eşya satıcısı İhsan Bey’in kedileri sevmesi hikâyede şöyle ifade edilmiştir:

“İhsan Bey, ince uzun, kel kafalı sakın bir insandır. Kimseye kötü davranmaz. İdeal bir aile babasıdır. Küçük çocuklara bile büyük bir saygıyla davranılması gerektiğini bilir. Kedi dostudur” (Ak, 2017i: 22).

“Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, önceki evinde bakıcısı Havva sayesinde hayvanlarla iç içe yaşayan Elif, yeni evinde bu imkânı bulamamıştır ve bu durumdan üzüntü duymuştur. Elif’in hayvan sevgisini anlatan bu olay, hikâyede okuyuculara şöyle aktarılır:

“Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kalkuyruk köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu o. Çocuk parkının çevresinde bir tane bile kedi yoktu. Sitenin bahçesindeki yeşil çimlerin arasındaki çiçeklerse çok düzgün ekilmişlerdi. Bahçıvanın, çimlerin ortasına tohum ekmesine izin vereceğini hiç sanmıyordu Elif” (Ak, 2017j: 41).

“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” hikâyesinde, kedisi Titrek’i arayan Sevgi, mahalledeki komiserden kedisinin kedi dostu lakabı da - sokaktaki kedilere sahip çıktığı için – ‘kedi hırsızı’ olan Aysel Hanım’ın yanına gitmiştir. Orada kedisini bulamamış ve Aysel Hanım’ın kedi sevgisini görmüştür. Bu durum hikâyede şöyle anlatılır:

“Aysel Hanım’ın yaşadığı yeri bulmak hiç de zor olmadı. Bir apartmanın zemin katında yaşıyordu. Dairesini onlarca kedi çevrelemişti. Kapısı da sonuna kadar açıktı.

İçeriye girdiklerinde, bir sürü kediyle karşılaştılar. Kedilerin birçoğu topal, kör ya da kuyruksuzdu. Gayet mutlu bir şekilde sağa sola yatmış, miskinlik yapıyorlardı” (Ak, 2017k: 42 – 43).

Aynı hikâyede, Sevgi, kedisi Titrek’in ailesine kedisinin kaybolduğunu söylemesi üzerine Sevgi’nin babasının şu ifadeleri Titrek’i çok sevdiğini göstermektedir:

“Babası yastığın altından, ‘Üzülmeğin.’ dedi. ‘Titrek kaybolmaz. O, bu evin yapışkan tatlı cadısıdır. O hep bizimle kalacak.’” (Ak, 2017k: 11).

Hayvan sevgisi, “Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, Fırat’ın, kedisi Tebeşir’i sevmesi ile yer almıştır:

“Fırat sevinçle Tebeşir’in başını okşadı. Tebeşir de sevgiyle miyavladı. Fırat’ın tekneyi nasıl çıkaracağını görmek, balık yemekten daha zevkliydi. Tatile gitmeyip Fırat’la kaldı” (Ak, 2017m: 77).

“Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor” hikâyesinde, karakterlerden olan Ayşe Abla, kedileri çok sevmektedir. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“Birden, ileriden Ayşe Abla’nın geldiğini gördü. Ayşe Abla tam bir kedi dostuydu. Bütün kediler sabahtan akşama onun yolunu gözlerdi” (Ak, 2017e: 20).

“Gökdelene Giren Bulut” hikâyesinde, Koko’nun bulutla gökdelenler arasında gezdiği sırada aşağıda yaşayacak yer bulamayan kedileri gökdelenin tepesine çıkaran bir kadın görmüştür. Kedi sevgisini ifade eden bu olay, hikâyede şöyle geçer:

“Koko şaşkın şaşkın kadına bakmış.

Kadın, ‘Aşağısı binlerce arabanın dönen tekerlekleriyle dolu. Zavallı kedilere yaşayacak yer kalmadı. Ne yapayım, ben de onları buraya çıkardım.’ demiş” (Ak, 2017i: 14).

4. 10. 5. İnsan Sevgisi

“Ne olursan ol yine gel.” diyen Hz. Mevlâna anlayışı toplumumuzda geçmişten beri var olan bir anlayıştır. İnsan sevgisi toplumumuzu ayakta tutan en önemli değerlerden biridir. Bu değer olmadığı toplumlar yok olmaya mahkûmdur. Bu yüzden insan sevgisi küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılmalıdır.

İnsan sevgisi, Behiç Ak’ın hikâyelerinde etkileyici bir biçimde yer almıştır. Bunlar, okuyanlarda insanlara karşı sevgi, hoşgörü, anlayış kazandıracak metinlerdir.

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde insanları birbirleriyle barıştırmaya çalışan Tamirci Kadir Bey, barıştırmamanın çaresinin pas çözücünden geçtiğini söyler ve onu şöyle açıklar:

“ ‘Pas çözücü mü? O da nedir?’ diye sorarlarsa, ‘Aman canım, bunu siz benden daha iyi biliyorsunuz.’ diye utangaç cevap verir. ‘Küçük bir lokantada birlikte yenen güzel bir yemek, birkaç sevgi sözcüğü...’ ” (Ak, 2017i: 17).

“Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, Boğaz vapurlarında birbirini tanımayan insanların yolculuk ederken birbirleriyle samimi bir şekilde konuşmaları insan sevgisini ifade etmektedir:

“Boğaz vapurlarında karşılıklı oturulduğundan, birbirlerini tanımayanlar bile, sanki kırk yıllık arkadaşmış gibi çene çalarlardı. Deniz üstünde, en suskun insanı konuşturacak bir konu bulunurdu mutlaka” (Ak,2017m: 12).

4. 10. 6. Okuma Sevgisi

“İnsanoğlunun duygu, düşünce ve deneyim birikimini aktaran yazınsal metinler, okuru farklı duygu, düşünce ve eylem biçimiyle karşılaştırarak onlara yaşamadan yaşanmışlık kazandırır. Bu nedenle okuma; okurun bilincini, değerlerini, ilgilerini etkileyerek kendini daha iyi ve doğru biçimde ifade edebilmesine yardım eden, onun yaratıcılığının, yeteneklerini, soyut düşünebilme becerisini, hayal gücünü, zihinsel becerilerini geliştiren bilişsel ve duyuşsal boyutları olan üst düzey bir eylemdir” (Adıgüzel ve Süslü, 2017: 368).

Bir kişiye okuma sevgisi kazandırmanın en iyi yolu onu küçük yaşta ona hitap eden kitaplarla karşılandırmaktır. “Ağaç yaşken eğilir.” atasözünün de ifade ettiği gibi bir kişi temelden başlayarak okuma sevgisi kazanabilir. Küçük yaşta kazandığı okuma sevgisini de ömür boyu devam ettirir.

Behiç Ak’ın hikâyelerinin birçoğunda okumayı özendirici kısımların olduğunu görüyoruz. Bu kısımlar okuyucularda okuma sevgisi kazandıracak etkidedir.

Okuma sevgisi, “Geçmişe Tırmanan Merdiven” hikâyesinde, karakterlerden Dilek Öğretmen’in öğrencilerine ders anlattığı sırada, kendisine okumayı sevdiiren babasını hatırlaması sırasında okuyuculara sezdirilmiştir:

“Dilek Öğretmen’in birden gözleri doldu. Babasından söz etmeye başladı. Ona edebiyat zevkini babası aşılamıştı.

‘Babam müthiş bir insandı.’ diye, gözyaşları içinde murıldandı. ‘Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Don Kişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı.’ dedi. Aniden yüreğinin tam ortasına bir burukluk oturdu” (Ak, 2016: 21).

4. 11. Tasarruf Etme

Tasarruf etme, sözlükte, “Bir şeyi dikkatli ve iradeli kullanmak.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2275) olarak tanımlanmıştır. Tasarruf etme, yaşamımızda ve kültürümüzde yer alan ileride olabilecek sorunların önüne geçmek için her insanda olması gereken ehemmiyeti büyük bir değerdir.

Tasarruf etme değeri, “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde karşımıza çıkmıştır ve okuyuculara tasarruf etmenin önemini sezdirmiştir.

Tamirci Kadir Bey, “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, geri dönüşümlü malzeme kullanarak tasarruf etmektedir:

“Musluk contalarını, çöpe atılmış otomobil lastiklerinden kendi elçeğiyle yapıyor. Yapıştırıcıyı, küvetlerin kırılmış aksamalarını ateşte eritip, erimiş balmumuyla karıştırarak kendisi üretiyor” (Ak, 2017i: 24 – 25).

Aynı hikâyede, Tamirci Kadir Bey, mobilyaları tamir ederken de yine geri dönüşümlü malzeme kullanarak tasarruf etmektedir:

“Çamlardan topladığı reçineleri eritip, içine ahşap tozu katarak imal ettiği yapıştırıcılarla sandalyenin kırık yerlerini yapıştırıyor; çöplükten topladığı küçük kara çivilerle bacıklarını sağlamlaştırıyor” (Ak, 2017i: 25).

4. 12. Teşekkür Etme

İnsanlar arasında dayanışmayı ve sıcaklığı artıran teşekkür, sözlükte, “Yapılan bir iyiliğe karşı duyulan kıvanç ve gönül borcunu anlatma.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2339) şeklinde tanımlanmıştır. Behiç Ak’ın hikâyelerinde bu değer birçok yerde karşımıza çıkmıştır.

Teşekkür etme, “Alaaddin’in Geveze Su Boruları” hikâyesinde, Alaaddin Bey’in Memo’nun sorularına cevap verdikten Memo’nun teşekkür etmesi ile yer bulmuştur. Olay, hikâyede şöyle geçer:

“ ‘Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim Alaaddin Bey.’ dedi ve şimdiye kadar hiç yapmadığı bir şey yaptı. Alaaddin Bey’in elinin sıkı” (Ak, 2017b: 29).

İnsanlar arasındaki ilişkileri geliştiren teşekkür etme değeri, “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde de yer almaktadır. Metnin başkahramanı Tamirci Kadir Bey, kendisini tatile gönderen Adalılara teşekkür etmiştir:

“Sonunda Kadir Bey gülerek onlara baktı:

‘Peki, teklifinizi kabul ediyorum ve sizlere çok teşekkür ediyorum!’ dedi” (Ak, 2017i: 41).

4. 13. Ümit

Ümit değeri, belki de insanın yaşama sıkı sıkıya tutunmasını sağlayan en önemli değerdir. Bu yüzden yaşamın her anında ümit bizimle olmalıdır.

“Ümitli olan insan hayata kendisini bağlı hissettiğinden yaşama dört elle sarılır. Bireyin karamsar ve hayattan kopuk olması toplum tarafından benimsenmez. Bu sebeple ümitli olmak bireyin edinmesi gerekli olan değerlerden biridir” (Sürmeli, 2015: 155).

Ümit, sözlükte, “Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimalinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.” (Ayverdi, 2011: 1296) şeklinde tanımlanmıştır. Behiç Ak’ın hikâyelerinde, bu değer karşımıza çıkmıştır.

Ümit etme değeri, “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, hikâyenin karakterlerinden saçlarını çok seven Salih Bey’in üzüntüsünden bir gecede tüm saçlarının dökülmüştür. Bunun üzerine eşi Yıldız Hanım, bu konuda eşine ümit vermiştir:

“Salih Bey o geceki üzüntüsünü şöyle anlatıyordu: ‘Öyle üzüldüm ki bir gecede bütün saçlarımı kaybettim.’

Ne zaman böyle konuşsa karısı Yıldız Hanım onu teselli ederdi: ‘Belki çok sevindiğin bir gecenin sabahında saçlarına yedinden kavuşursun.’ ” (Ak, 2017a: 67).

“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” hikâyesinde, Sevgi, mahalledeki Nazan Hanım’ın da kedisinin kaybolduğunu ve bu durumdan üzüntü duyduğunu görmüştür. Bunun üzerine Sevgi, Nazan Hanım’a ümit dolu sözler söylemiştir:

“Küçük Sevgi, Nazan Hanım’ın iri ellerini avucunun içine alıp, onu teselli etti. Bilgiç bir tavır takındı; ‘Üzülme. İçimde güçlü bir his var. Her şey yoluna girecek.’ dedi” (Ak, 2017k: 20).

“Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor” hikâyesinde, karakterlerden Memo, havanın güzel olmasına dayanarak iyi şeylerin olacağını ümit etmiştir. Bu durum hikâyede okuyuculara şöyle aktarılır:

“O gün hava pırıl pırıl, deniz tertemizdi. Memo plajda dolaşmaya çıkmıştı. ‘Belli ki bugün çok güzel şeyler olacak; diye düşündü” (Ak, 2017f: 7).

4. 14. Vefa

Vefa değeri, sözlükte, “Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2476) olarak tanımlanmıştır. İnsanlar arasındaki sevgi bağlılığının uzun süre devam etmesi için elzem olan vefa değeri, hayatımıza sıcaklık ve samimiyet katan önemli bir değerdir.

Vefalı olan kişiler toplumda sevilir ve el üstünde tutulur. Bu kişilerin her zaman her yerde değeri bilinir.

“Vefa, yapılan iyilikleri unutmama ya da iyilikte bulunanlara daha güzel bir iyilikle karşılık vermedir. İnsan ve toplum hayatının gelişmesi karşılıklı iyi ilişkilere bağlıdır. Vefa değeri de insanlar arası ilişkilerin, sohbetlerin kesintiye uğramadan devam ettirilmesi için gereklidir” (Gümüş, 2017: 120).

Karagöz (2016: 79), erdemlerin insanın hayatına bir anlam katmakla beraber onun bir insan olarak yetkinleşmesini sağlayan unsurlar olduğunu söylemiştir. İyiliği

yapanı ve iyiliği hatırlamayı ifade eden vefa erdeminin kültürümüzde kadim bir yere sahip olduğunu belirtmiştir.

“Toplumsal birliktelik için büyük önem arz eden vefa değeri, tuğlaları bir araya getirip onları bir duvar hâline dönüştüren harç misali, insanlar arasındaki birlikteliği sağlayarak onların bir toplum, bir millet olmalarına yardım eder. Çağdaş dünyada insanlar arası ilişkilerin giderek zayıfladığı bir dönemde, vefa değerinin bir hayat felsefesi hâline getirilmesi insanlık için büyük bir çıkış yolu demektir. Bu nedenle toplumlar fertlerine vefa değerini öğretmekle sorumludurlar. Özellikle çocukların ve gençlerin bu değere sahip olmaları, toplumun geleceği için de önem arz etmektedir” (Şahin, 2017: 293).

Vefa değeri, “Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, yıllarca Elif’in bakıcılığını üstlenen Havva’nın, Elifler başka bir şehre taşınıp gideceği sırada ilk önce otobüs garında görünmemesi ama sonradan gelerek vefasını göstermesiyle yer almıştır. Bu durum metinde şöyle geçer:

“Otobüs, alkışlar ve gözyaşları arasında terminali terk etti. Küçük Elif üzgündü. Havva acaba neden gelmemişti?”

“Otobüs, tam anayola çıkarken, aniden Havva’yı gördü. Her zamankinden farklı, siyah bir kıyafet giymişti. Çok şıktı. Yakasında siyah dantelden bir gül vardı. Yalnızdı. Yanında çok sevdiği kedi ve köpekleri yoktu. Rüzgârda savrulan kızıl saçlarının arasındaki beyazlıklar yok olmuştu. Sevgiyle Elif’e el sallıyordu” (Ak, 2017j: 39)

“Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, yıllardır yaşadığı mahallesinden taşınan Meliha Hanım, ameliyat olduktan sonra tekrar mahallesine dönerek mahalleye olan vefasını göstermiştir. Bu durum hikâyede şöyle anlatılır:

“Fırat, başında bir kaptan şapkası ustalıkla küçük tekneyi kullanıyordu.

Meliha Hanım geri dönüyordu!

Aysel Hanım’ın gözleri yaşarmıştı.

Tekne alkışlar arasında yalının rıhtımına yanaştı. Aysel Hanım koşarak Fırat'a ve Meliha Hanım'a sarıldı.

Meliha Hanım'ın eşyası el birliğiyle yerine taşındı. Koca yalı, sahibi içine girer girmez canlanıverdi. İçeriden ud sesleri, yemek kokuları gelmeye başladı” (Ak, 2017m: 89).

4. 15. Yardımseverlik

İnsan toplumsal bir varlıktır. Toplum içerisinde yaşadığı için diğer insanlarla etkileşime girmektedir. Bunun sonucunda da birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Böylece birbirleriyle yardımlaşır. Yardım, sözlükte “Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2535) şeklinde tanımlanmıştır.

“Yardım etme, insanların birbirlerine destek olmaları sonucudur. Her insanın mutlaka yardıma ihtiyacı olduğu zamanlar vardır. Bu zamanlarda yanında kimseyi bulamayanlar kendilerini yapayalnız hissederler. Yardım görmenin yanında yardım etmenin mutluluğunu da her insan yaşamıştır. Bir başkasına yardım etmenin verdiği mutluluğu çocukların da yaşaması ve yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmeleri için yardımseverlik değeri onlara kazandırılmalıdır” (Çintaş, 2009: 116).

Şahin (2017: 50), insanların yaratılışları gereği birbirlerine muhtaç varlıklar olduğunu dile getirmiştir. Tarih boyunca insanların birlikte yaşamış olması bir nevi bunun göstergesi olduğunu, birlikte yaşama zorunluluğu nedeniyle toplumlar kendi değer yargılarını oluştururken yardımlaşma değerini dini referans veya toplumsal öğretilerle hep en önde tuttuklarını söylemiştir. İnsanların eşit yaratılmadıklarını, her bir insanın kendine has yetenekleri olduğu gibi eksikliklerinin de bulunduğunu belirtmiştir. Günümüz modern hayatta tarzı yeni ihtiyaçlar doğurduğu için bireylerin birbirine olan bağlılık düzeylerinin de arttığını ifade etmiştir.

Behiç Ak'ın hikâyelerini incelediğimizde çocuklara ve insanlara yardımseverlik değerinin aşılandığını görüyoruz. Bu değer, hikâyelerde sıkça karşımıza çıkmıştır.

Yardımsızlık değeri, “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, köylülerin köye gelen yönetmen Yusuf Değirmen’e yardım etmek istemesiyle okuyuculara iletilmiştir:

“Baktılar ki olmuyor, köylüler Yönetmen Yusuf Değirmen’e yardım etmeye karar verdiler. Ama bu sinirli adama nasıl yaklaşacaklarını bir türlü bilmiyorlardı” (Ak, 2017a: 34).

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, bir folklor grubu kurmak isteyen Ted’e köyde görev yapan öğretmenler yardımcı olmuştur. Bu durum hikâyede şöyle anlatılmıştır:

“Uzun zamandan beri kendisini Türkiyeli olarak hissediyordu. Bir grup arkadaşıyla yerel kültürün hayranı olmuşlardı. Türkçe konuşabiliyor, saz ya da ud çalabiliyordu. Hatta yöre danslarını yapıyorlardı; ‘Türking’ adlı bir folklor grubu bile kurmuşlardı. Aslı Öğretmen’e folklor kıyafetleri çizdirip diktirmişler ve beden eğitimi öğretmeni Sadri Bey’den ders almışlardı. Bölgenin danslarıyla yetinmeyip, kemeçe çalmayı ve Karadeniz horonunu da öğrenmişlerdi” (Ak, 2017a: 55).

“Akvaryumdaki Tiyatro”da Balıklı Göl’e büyük bir akvaryum yapmak için köy halkı yardımlaşmıştır. Bu olay hikâyede şöyle geçmiştir:

“Maketi köy meydanında sergilediler. Yanına da bir yardım sandığı koydular. Herkese gönlünden geçtiği kadar yardım etmesini söylediler. Kısa sürede hatırı sayılır miktarda para toplamışlardı. Masrafların bir kısmını bu yolla sağladılar” (Ak, 2017a: 95).

İnsanlar arasındaki sevgi bağı kuvvetlendiren yardımsızlık değeri, “Galata’nın Tembel Martısı” hikâyesinde, kuş yavrularının ölmesini engellemek isteyen Hülya’nın abisi Emre’nin internette yardımlaşma ve iş birliği kampanyası başlatmasıyla kendine yer bulmuştur:

“Ağabeyi Emre yanına geldi. Sesini kalınlaştırarak, ‘Merak etme.’ dedi. ‘İletişim dünyasında yaşıyoruz. Hiçbir şeyi kendi başına çözmek zorunda değilsin!’

Hülya, ‘Gerçekten mi?’ diye soran gözlerle ağabeyine baktı.

‘Düşünsene, dünyada hayvanlara duyarlı senin gibi milyonlarca insan var. Bu insanların hiçbirinin bu olaydan haberi yok.’

‘Evet?’

‘Eğer onları haberdar edersek sorun çözülür.’ dedi Emre. ‘Bir kişinin isteğini karşılamak zordur. Aynı şeyi, binlerce kişi aynı anda isterse sorunlar şıp diye çözümlenir.’ ” (Ak, 2017h: 35).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, birçok iyi kişilik özellikleriyle karşımıza çıkan Tamirci Kadir Bey, yardımseverlik değeriyle de ön plana çıkmaktadır. İnsanlara sadece tamir işlerinin yanı sıra onlara insan ilişkilerinde yardımcı olma yönüyle de tanınan bir kişidir:

“Kadir Bey farklıdır. O her şeyi tamir eder. Yalnız eşyaları değil, aynı zamanda ilişkileri de.

Araları bozulan çiftleri birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey’in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp, çözmesini isterler. O da ‘Sizin sorunuz, beni ilgilendirmez.’ deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırır. Borçlularla alacaklıları el sıkıştırır. Kiracılarla ev sahiplerini anlaştırır. Birbirine küsmüş karı kocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki şaşarsınız” (Ak, 2017i: 15).

“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” hikâyesinde hikâyenin karakterlerinden Sevgi’nin kedisi Titrek kaybolmuştur. Bunu gören mahalledeki arkadaşları, Sevgi’nin kedisini bulmak için Sevgi’ye yardım etmişlerdir. Hikâyede olay şu şekildedir:

“Arkadaşları, Sevgi’nin üzüntülü halini görünce ona acıdılar. Titrek’i bulmak için seferber oldular. Bütün mahalleyi bir anda KAYIP ARANIYOR ilanlarıyla donattılar” (Ak, 2017k: 16).

“Pat Karikatür Okulu” hikâyesinde, Patates’in yazdığı hikâyede köylüler yardımlaşarak iş birliği ile çalışmaktadırlar. Hikâyede, yardımseverlik okuyuculara şöyle sezdirilir:

“Hep birlikte çalışmaya koyuldular. Herkes bütün bilgisini ve emeğini ortaya koydu” (Ak, 2017l: 47).

Yardımseverlik, “Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, yalısından taşınan Meliha Hanım’ın tekrar yalısına geri gelmek istediğinde eşyalarını yardımlaşarak taşınmasıyla hikâyede kendine yer bulmuştur:

“Meliha Hanım’ın eşyası el birliğiyle yerine taşındı. Koca yalı, sahibi içine girer girmez canlanıverdi. İçeriden ud sesleri, yemek kokuları gelmeye başladı.”(Ak, 2017m: 89).

BÖLÜM V: SONUÇ

Televizyon, internet, akıllı telefonlar ile küreselleşmenin hızla arttığı dünyamızda değer yargıları gün geçtikçe değişmektedir. Bu nedenle neredeyse tüm toplumlar kendilerine ait değer yargılarını gelecek kuşaklara aktarmak için çalışmalar yapmaya başlamıştır. Ülkemizde de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından son yıllarda değerler eğitimine verilen önem oldukça artmıştır. Bakanlığın isteğiyle tüm okullarda değerlerimizle ilgili etkinlikler yapılmaya başlanmıştır.

Değerlerimizi gelecek nesillere aktarmada en önemli kurum hiç şüphesiz ailedir. Aileden sonra okullar da çocuklara değerlerin aktarılacağı önemli bir kurumdur. Çocuk, okulda gördüğü ve yaşadığı olaylarla değer yargılarını içselleştirecektir. Öğrencilerin okulda gördükleri ve yaşadıkları dışında okudukları kitaplarla da değerlerimizi içselleştirmeleri mümkündür. Bu noktada onları doğru kitaplarla buluşturmak öğretmenler için asli bir görevdir.

Bu çalışmanın konusu olan Behiç Ak'ın resimli hikâye kitapları çocukların keyifle okuyacağı akıcı ve samimi bir üslupla yazılmıştır. Kitaplar, etkileyici bir olay örgüsüyle kaleme alınmıştır. Bunların yanında kitapların içerisinde bizim değer yargılarımızı barındırması öğrencilerin okuması gereken kitaplar olduğunu göstermektedir.

Çocukların düşlerine eşlik eden yazar olarak bilinen Behiç Ak, ilk çocuk kitaplarını Japonya'da Japonca olarak yayımlamaya başlamıştır ve Japonya'nın en çok tanınan yazarlarından biri haline gelmiştir. Japonya'da bilinen ama Türkiye'de tanınmayan Behiç Ak çocuk kitaplarını 1992 yılında Türkçe olarak da yayımlamaya başlamıştır ve Behiç Ak'ın kitapları çok sevilmiştir. Kitapları onlarca baskı yapmıştır. Türkiye'de de çocuklar tarafından çok sevilen ve çok okunan bir yazar hâline gelmiştir. Resimli hikâye kitabının çağdaş öncülerinden olan Behiç Ak, kitaplarındaki resimleri ve karikatürleri de kendisi çizmektedir. Böylece çocukların keyifle okuyacağı hikâyeleri ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmada, Behiç Ak'ın çocuklara yönelik olarak yazdığı 18 hikâye kitabı değerler bağlamında incelenmiştir. Yapılan okumalar sonucunda Behiç Ak'ın hikâyelerinde birçok değer yer aldığı belirlenmiştir.

Yukarıda verilen değerlere ve o değerlerle ilintili olan hikâyelerdeki parçalara baktığımızda Behiç Ak'ın değerlerimize ne kadar çok önem verdiği ortaya çıkmaktadır. Behiç Ak, hikâyelerindeki akıcı ve samimi üslubuyla çocuklara okumanın hazzını yaşatırken bir taraftan da değerlerimizi öykülerine yerleştirerek gelecek kuşaklara aktarmayı sağlamıştır. Bunun yanında Behiç Ak'ın kitaplarında sadece çocuklara yönelik mesajlar yoktur aynı zamanda büyüklere de mesajlar vardır.

Behiç Ak'ın 18 hikâye kitabında; alçak gönüllülük, arkadaşlık ve dostluk, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, kanaatkârlık, merhamet, paylaşmak, saygı, sevgi, tasarruf etme, teşekkür etme, ümit, vefa ve yardımseverlik değerleri yer almaktadır. Hikâyelerde bu değerler bazı yerlerde açık ve belirgin bir şekilde; bazı yerlerde sezdirme yoluyla verilmiştir. Değerlerin günümüzde ne kadar çok önem kazandığını dikkate aldığımızda Behiç Ak'ın hikâye kitaplarının önemi ortaya çıkmaktadır. Çocuklar, Behiç Ak'ın kitaplarıyla buluşmaları sayesinde bir taraftan keyif alacak ve okuma alışkanlığı kazanacaklar diğer taraftan da bu değerleri edinmiş olacaklardır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, F. B., Süslü, G. (2017). “Yaratıcı Dramayla Kitap Kurdu Olunur Mu?” Çocuk Kitaplarıyla Okuma Sevgisi ve İlgisi Kazandırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 367-394.

Ak, B. (2016). *Geçmişe Tırmanan Merdiven* (15. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017a). *Akvaryumdaki Tiyatro* (25. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017b). *Alaaddin'in Geveze Su Boruları* (24. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017c). *Ben Ne Zaman Doğdum* (8. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017d). *Bilyeler* (5. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017e). *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* (9. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017f). *Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor* (12. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017g). *Buzdolabındaki Köpek* (25. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017h). *Galata'nın Tembel Martısı* (32. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017ı). *Gökdelene Giren Bulut* (2. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017i). *Güneşi Bile Tamir Eden Adam* (47. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017j). *Havva İle Kaplumbağa* (18. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017k). *Kedilerin Kaybolma Mevsimi* (30. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017l). *Pat Karikatür Okulu* (27. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017m). *Vapurları Seven Çocuk* (31. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2017n). *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı* (13. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2018a). *Benim Bir Karışım* (18. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

_____(2018b). *Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor* (1. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

Akbaş, O. (2004). *Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedede Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, GAZİ ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aksoy, R. (2015). *Değer ve Değerler Eğitimi*, Konya: Değer Eğitim Merkezi Yayınları.

Aktürk, F. (2012). *Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz'ün Eserleri*, Yüksek Lisans Tezi, AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Atalay, E. (2017). *Seza Kutlar Aksoy'un Eserlerindeki Eğitsel Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri*, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş., Demirel F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bozkurt, E. (2017). *Çocuk Oyunları ile Değerler Eğitimi*. Doktora Tezi, GAZİ ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. *Turkish Studies*, 9/2, 429 – 436.

Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Çetin, N. ve Balanuye, Ç. (2015). Değerler ve Eğitim İlişkisi Üzerine. *ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ Fen – Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 24, 191 – 203.

Çibik, B. (2017). *Âşık Yalınayak'ın Şiirlerinde Değerler Eğitimi: Dil, Kültür Kimlik*, Yüksek Lisans Tezi, CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Çintaş, D. (2009). *İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Çocuk Eğitimi ile İlgili Evrensel Değerler*, Yüksek Lisans Tezi, SELÇUK ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Demirci, E. (2016). *Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlakî Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması*, Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dönmez, S. (2016). “Dede Korkut Kitabı” Nokta-i Nazarından “Dürüstlük, Sözünde Durma, Mütevazılık ve Merhamet” Erdemlerine Felsefi Bir Bakış. *GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ İlahiyat Akademi Dergisi, Cilt:2, Sayı:3, 89 – 99.*

Enginün İ.(2006). Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları. *ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 213 – 222.*

Ercan, R. (2014). Öğretmenlerde Çocuk Sevgisi. *Turkish Studies, 9/8, 435 – 444.*

Erol, E. (2014). *Tarık Buğra'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Erşahin Uz, I. (2009). *Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Çağdaş Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi ve Eğitsel Öneriler*, Yüksek Lisans Tezi, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Fichter, J. (2001). *Sosyoloji Nedir*. Ankara: Atilla Kitabevi.

Gordon, T. (2010). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. İstanbul: Profil Yayıncılık.

Gökce, H. (2017). Dünü, Bugünü, Yarını ile Aile. *Sosyoloji Notları, Cilt:1, Sayı: 1, 50 – 63.*

Gümüş, S. (2017). *Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İlgar, M. Z., İlgar Coşgun, S. (2018). Eğitime Aile Odaklı Yaklaşmak. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, 33 – 49.*

İpek, O. (2017). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal'ın Eserlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Kaptan, D. (2006). *Mekânın Tiyatrallığı ve Bir Örnek Olarak Behiç Ak Oyunları*, Yüksek Lisans Tezi, ANKARA ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karagöz, S. (2016). Üniversite Gençliğinde Vefa Duygusu. *ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 7, 79 – 81.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kıral, B., Başdağ, S. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Merhamet Eğitimine İlişkin Görüşleri. *TRAKYA ÜNİVERSİTESİ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, 80 – 96.

Komisyon (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korlaelçi, M. (2005). Küreselleşme Karşısında Manevî Değerlerimiz. *Felsefe Dünyası*, 41, 91 - 114.

Kuran Büyükkavas, Ş., Ersözlü Z.N. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri. *YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, 1 – 17.

Kurtoğlu, F.S. (2016). Çocuk Edebiyatından Tarihi Metinlerden Yararlanma: Âşık Paşa'nın Garibnâme'si. *Millî Eğitim*, 211, 161 – 186.

Kuru, H. (2016). *Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, UŞAK ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Küçük, N. (2016). Schwartz'ın “Değer Yönelimleri Ölçeği” ile Türkiye'deki Öğrenciler Üzerine Yapılmış Bazı Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 57, 280-296.

Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. *BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, 93 – 108.

Morgan, T. C. (2011). *Psikolojiye Giriş*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Özdemir, G. (2008). *Sevim Ak'ın Hikâye ve Romanlarından Yer Alan Eğitsel İletiler*, Yüksek Lisans Tezi, ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Reich, W. (2014). *Karakter Analizi*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.

Sınar, A. (2006). Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 7, 175 – 225. s

Sürmeli, A. (2015). *Peyami Safa'nın Romanlarında Değerler Eğitimi ve Türkçe*, Yüksek Lisans Tezi, İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Şahbaz, N. K. (2008). Çocuk Edebiyatında İhmal Edilmiş Bir Edebî Tür: Deneme. *İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 15, 189 – 203.

Şahin, H. (2018). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Eserlerindeki Değerler ve Bu Değerlere Yönelik Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov'un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Ders Kitapları için Metin Önerileri*, Doktora Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Şahin, Y. (2017). *Okul Öncesi Çocuklarda Değerler Eğitimi Kapsamında Yardımlaşma ve Paylaşma Değerleri*, Yüksek Lisans Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Şener, H. (2013). Hayriyye-i Nâbî'de Aktarılan Değerler. *Turkish Studies*, 8/1, 2501 – 2524.

Şimşek, T. (2014). Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz. *Türk Dili*, 756, 15 – 58.

Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Temizyürek, F., Karagöl, E. (2016). Hedef Kitlesi Çocuk Olan Mehmet Akif Ersoy Biyografilerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 11/3, 2175 – 2192.

Tuna Turhan, S. (2018). Türklerde Milli Değerlerden Birisi: Ana – Baba Sevgisi. *Folklor Akademi Dergisi*, 1, 137 – 148.

Tunagür, M., Kardeş, M. N. (2017). 2000 Yılı Sonrasında Yayımlanan Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Değer Aktarımı. *Turkish Studies*, 12/14, 431 – 464.

Ulusoy, K. (2007). *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, GAZİ ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ulusoy, K. ve Dilmaç B. (2012). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Ungan S., Demir E. (2016). Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Eğitim Dergisi, Cilt: 1 (2016), Sayı: 1*, 40 – 65.

Uzunöz, A., Aktepe, V., Köybaşı E. (2018). Değer Analizi Yaklaşımı Yoluyla Dürüstlük Değerine Dönük Öğrenci Cevaplarının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(3), 606 – 626.

Yalçın A., Aytaş G. (2011). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yazıcı, A., Yazıcı, S. (2015). Saygı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Turkish Studies*, 10/14, 769 – 780.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız Çintaş, D. (2011). İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Sevgi Değeri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 203 – 230.

Yurt Uzuner, S. (2013). *Sevim Ak'ın Öykülerinin Eğitsel Değerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Zengin, G. (2017). *Nizâmü'l Mülk'ün Siyasetnâmesi'nde Değerler Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Sinan YENİAY	İmza:	
Doğum Yeri:	Meram		
Doğum Tarihi:	01/07/1992		
Medeni Durumu:	Evli		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Yaşar Doğu İlköğretim Okulu	İlköğretim	Karatay/ Konya	2005
Lise	Selçuklu Atatürk Lisesi	Lise	Selçuklu/ Konya	2009
Lisans	Necmettin Erbakan Üniv.	Üniversite	Meram/ Konya	2013
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniv.	Y. Lisans	Meram/ Konya	2019

İlgi Alanları:	Türkçe eğitimi, kitap okumak, seyahat etmek, müzik dinlemek.
-----------------------	--

İş Deneyimi:	Millî Eğitim Bakanlığı (Öğretmen)
---------------------	-----------------------------------

Aldığı Ödüller:	
------------------------	--

Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim Şahıslar:	Doç. Dr. Derya YILDIZ
---	-----------------------

Tel:	05379722742
Adres:	Çaybaşı Mahallesi Baruthane Caddesi Mesnevi Konutları Sitesi Yasemin Apartmanı No: 79/24 Meram /KONYA